

William Shakespeare
TROILUS A KRESSIDA
Drama v pěti jednáních
Přeložili Josef Václav Sládek a Antonín Klášterský

Osoby.

Priamus, král trojský
Hektor, >
Troilus, >
Paris, >
Deifobus, >
Helénus, > jeho synové
Margarelon, levoboček Priamův
Aeneas, >
Antenor, > trojští vojevůdci
Kalchas, trojský kněz v táboře řeckém
Pandarus, ujec Kressidin
Agamemnon, první vojevůdce řecký
Menelaus, jeho bratr
Achilles, >
Ajax, >
Ulysses, >
Nestor, >
Diomedes, >
Patroklus, > řečtí vojevůdci
Thersites, znetvořený, úštěpačný Řek
Alexander, sluha Kressidin
Sluha Troilův
Sluha Paridův
Sluha Diomedův
Helena, choť Menelaova
Andromache, choť Hektorova
Kassandra, dcera Priamova, věštkyně
Kressida, dcera Kalchantova
Trojští a řečtí **vojíni** a **družiny**

Scéna: Trója a řecký tábor před ní.

Prolog¹. Dnes Trója scénou. – Z řeckých ostrovů
řad hněvných² knížat, krve³ zpěněné,
své lodě poslal v přístav athénský,
vše s nástroji a sluhy kruté války.
Jich šedesát a devět v knížecích
svých čelenkách vyplulo k Frygii⁴
z vod athénských a přísahalo Tróji
dát v plen, kde s lehkovážným Paridem
ve hradbách mohutných spí urvaná⁵

choť krále Menelaa, Helena.
Tot' spor. – Už přirazili k Tenedu⁶
a hlubonorné lodě chrlí ven
svou zbroj.⁷ – „Teď na Dardanské⁸ pláni křepcí
a ještě nedotknutí Řekové
své stany⁹ tyčí. Města Priamova
bran šestero: – Timbria, Helias,
Dardanias, Antenorides, Chetas
a Troas¹⁰ mohutnými svorníky
a závor přilehavou výplní
v tvrz uzamyká¹¹ syny trojánské.
Teď nedočkavost mysle vznětlivé,
zde lechtajíc i tamo, řecké, trojské,
vše dává v sázku. – Já přicházím sem
jak Prolog v brnění,¹² ne v důvěře
do péra básníkovy, hlasu herce,
však oděn tak, jak žádá naše věc,
bych, milí diváci, vám řek, že hra,
těch bojů první srážky míjejíc,
jich středem¹³ začíná; a potom spěje
dál k tomu jen, co podstatou je děje.
Dle libosti v hře chvalte, haňte cos;
ať v zlém, či dobrém – válečný to los.

JEDNÁNÍ PRVNÍ
SCÉNA PRVNÍ

Trója. – Před palácem Priamovým.
Vystoupí Troilus a Pandarus.

Troilus. Ať panoš zas mi sejme brnění! –
Nač před hradbami trojskými se bít,
když v nitru zde tak lítý cítím boj?
Ať každý Trójan, který srdce má,
jde do pole; ach, Troilus ho nemá!

Pandarus. Což nikdy neskončí ta písnička?¹⁴

Troilus. Řek silný jest a křepký v síle své,
pln ohně v křepkosti a v ohni chrabrý;
já slabší jsem slz ženských, krotší spaní
a pošetilý nad pošetilost;
jsem bojácnější nežli panna v noci
a jako malé dítě nezkušen.

Pandarus. Nu, já už se vám o tom namluvil dost a dál se nechci do ničeho plést aniž mít s tím co dělat. Kdo chce mít pšeničný koláč, musí čekat na semletí.

Troilus. Což jsem nečekal?

Pandarus. Ano, na semletí; ale musíte čekat na přepodsívání.

Troilus. Což jsem nečekal?

Pandarus. Ano, na přepodsívání; ale musíte čekat na zkynutí.

Troilus. Pořád jsem čekal.

Pandarus. Ano, na zkynutí; ale zbývá ještě slůvko „potom“ a v něm je hnětení, uválení koláče,

vytopení pece a upečení; a konečně musíte ještě vyčkat, až to vychladne, abyste si náhodou snad ústa nespálil.

Troilus. Ač bohyní jest, Trpělivost sama se hrozí utrpení víc¹⁵ než já.

U Priamovy sedím tabule

a Kressida mi přijde na mysl – –

Jak, zrádce! – „Přijde?“ – Kdy je z mysle pryč?

Pandarus. Opravdu, včera večer vypadala krásnější, než jsem ji kdy viděl, ano vůbec než kterákoliv jiná žena.

Troilus. Chtěl jsem ti říci: Když mé srdce vzdechem

jak rozklané se chtělo rozskočit,

by nepřistih mne Hektor neb můj otec,

já skryl – jak slunce bouří prosvítá –

ten povzdech vráskou úsměvu. Leč strast,

jež zdánlivou se veselostí halí,

jest jako žert, jež osud smutkem zkalí.

Pandarus. Jen vlasy nemít o poznání tmavší než Helena – ale co na tom –, nebylo by mezi těmi dvěma ženami ani za mák rozdílu. Ale jest moje příbuzná i nechtěl bych ji, jak se říká, vynášeti do nebe. Nicméně, kdyby ji byl někdo včera slyšel mluvit jako já, – nu nechci podceňovati ducha vaší sestry Kassandry – ale...

Troilus. Ó Pandare, – jen poslyš, Pandare, –

když dím: „Tam utonula naděj má“,

tu nemluv, kolik sáhů hluboko

mi leží na dně. Dím, že šílím láskou

ku Kressidě; – ty na to: „Krásná jest“

a kladeš v otevřenou ránu srdce

mi její oči, vlas, líc, chůzi, hlas

a v řeči ruče s její rukou hráš,¹⁶

s níž porovnána každá běl je černí

svou hanu píšící – prach labutí

je drsný srovnán s měkkým jejím tknutím

a zduševnělý dojem pocitu

tvrd vedle ní jak oráčova dlaň.

Tak odpovíš, a pravdu odpovíš,

když já ti řeknu, že ji miluji;

však místo oleje a balšámu

na každou ránu lásky přiložíš

mi dýku, která zasadila ji.

Pandarus. Nic jiného než pravdu nemluvím.

Troilus. Ba ani tolik ne.

Pandarus. Na mou věru, já se do toho plésti nebudu. Ať je, jak je: když krásná, tím lépe pro ni; není-li, má to ve vlastních rukou, jak si pomoci.¹⁷

Troilus. Můj Pandare, můj milý Pandare!

Pandarus. Za svou práci měl jsem jen své namáhání; zneuznán od ní, zneuznán od vás; pořád mezi vámi sem a tam a malý dík za mou snahu.

Troilus. Ty, Pandare, se hněváš? Hněváš na mne?

Pandarus. Protože jest má příbuzná, není tak sličná jako Helena; nejsouc mou příbuznou, byla by tak sličná v pátek, jako je Helena v neděli. Ale co je mi do toho? Mně je to lhostejno, i

kdyby byla černoška; mně to všechno jedno.

Troilus. Což říkám ti, že není spanilá?

Pandarus. Mně je to lhostejno, říkáte-li tak nebo neříkáte. Ona je blázen, že nejde za svým otcem. Ať si jde k Řekům; a to také ode mne zví, hned jak ji uvidím. Já sám už se do toho plésti nebudu a nechci mít s tím co dělat.

Troilus. Pandare –

Pandarus. Ne, já už nic.

Troilus. Milý Pandare –

Pandarus. Prosim vás, už ani slova; nechám vše, jak jsem to našel, a konec.

Odejde. – Polnice k boji za scénou.

Troilus. Ticho, vy drsné zvuky! Ticho, vřavo!

Těch bláznů zde i tam! – Žet' spanilou

být musí Helena, když každý den

je takto vaše krev jí líčidlem!

Já nemohu v té věci bojovat;

tot' příliš nuzný předmět pro můj meč.

Však, Pandare, – ó bozi, jak mne trýzníš!

Jen Pandarem je přístup ke Kressidě

a on je k námluvám tak nesmluvný,

jak ona tvrdě cudná k prosbám všem.

Rci, Apolline, pro své Dafny lásku,¹⁸

co Kressida, co Pandar, co jsem já?

Jest perla, lůžko své má v Indii;

co mezi ní a naším Iliem,

bud' zváno mořem proudným, divokým;

já kupec plující; ten Pandar jen

má vratká naděje, můj průvod, loď...

Polnice k boji za scénou.

Vystoupí Aeneas.

Aeneas. Nuž, princí Troile, proč ne tam v poli?

Troilus. Protože ne; ta ženská odpověď

se hodí; jeť to zženštlé tam nebýt;

co dnes, Aeneo, v poli nového?

Aeneas. Že Paris domů vrátil se a zraněn.

Troilus. Kdo zranil ho, Aeneo?

Aeneas. Menelaus.

Troilus. Ať krvácí; byl zraněn, ubohý,

jen Menelaovými parohy.

Polnice.

Aeneas. Tam pod městem dnes veselý je rej!

Troilus. Zde – kdybych moh – bych válčil veselej.

Leč, k reji venku: musíme tam dolů?¹⁹

Aeneas. Co nejrychleji.

Troilus. Tedy půjdem spolu.

Odejdou.

SCÉNA DRUHÁ

Tamtéž. – Ulice.

Vystoupí Kressida s Alexandrem, svým sluhou.

Kressida. Kdo byly ty, co tady kolem šly?

Alexander. Královna Hekuba a Helena.

Kressida. A kam to jdou?

Alexander. Tam na věž východní,

jež jako poddaného ovládá
dol v šíř i v dál,²⁰ se dívat na bitvu.
Hektor, jenž trpěliv jak sama ctnost,
byl rozčilen dnes, ano pokáral
Andromachu a ztepal zbrojnoše,²¹
a jak by válka byla hospodářstvím,
vstal před sluncem a v lehkém odění
šel do pole, kde plakal každý květ
jak věštec nad tím, z hněvu Hektorova
co předzvídal.

Kressida. Proč rozhněval se tak?

Alexander. Jest mezi Řeky prý tam jakýs vůdce

trojánské krve, jeho synovec,
jenž slove Ajax.

Kressida. Dobře; a co dál?

Alexander. Je prý to podivín a stojí sám.

Kressida. Tak stojí všichni muži, nejsou-li opilí, nemocní neb nemají-li nohou.

Alexander. Ten muž vzal mnohým zvířatům jich zvláštní dary: je chrabřejší jako lev, nevrlejší jako medvěd, loudavý jako slon a příroda zahrnula jej vrtochy tak, že jeho chrabrost se drtí v pošetilost a jeho pošetilost kořeněna jest rozvahou. Nikdo nemá ctnosti, jejíž pablesk neměl by také on, a nikdo vady, aniž by on jí nebyl znamenán. Bývá zasmušilý bez příčiny a vesel proti srsti.²² Má tak po kloubku ode všeho, ale vše jde u něho z kloubů tak, že jest jako pakostičný Briareus: mnoho ruk a žádná k ničemu; neb jako slepý Argus: samé oči a bez vidu.

Kressida. Ale jak by on, který mně je k smíchu²³, mohl rozhněvati Hektora?

Alexander. Že prý se včera utkal s Hektorem v boji a porazil ho a Hektor že potupou a hanbou od té chvíle nejedl a nespál.

Vystoupí Pandarus.

Kressida. Kdo to přichází?

Alexander. Váš ujec Pandarus, má paní.

Kressida. Hektor je bohatýrský muž.

Alexander. Jak jen možno býti na světě, paní moje.

Pandarus. Co je? – Co je?

Kressida. Dobré jitro, ujče Pandare.

Pandarus. Dobré jitro, neti Kressido. O čem to mluvíte? Dobrý den, Alexandre. Jak se máš, neti? Kdys byla na Iliu?

Kressida. Ráno, ujče.

Pandarus. O čem jste to mluvili, když jsem přišel? Byl Hektor ozbrojen a pryč, než jsi přišla na Ilium? Helena ještě nevstala, vid'?

Kressida. Hektor byl pryč, ale Helena ještě nevstala.

Pandarus. Toť tak; – Hektor byl časně vzhůru.

Kressida. O tom jsme právě mluvili a o jeho hněvu.

Pandarus. Byl rozhněván?

Kressida. Tak ten zde povídá.

Pandarus. Ba pravda, byl; a vím také proč. Ten jich dnes kolem sebe položí! – To už napřed povídám; Troilus nezůstane daleko za ním. Ať se mají před Troilem na pozoru, to jim také povídám.

Kressida. Jakže, ten je také rozhněván?

Pandarus. Kdo? Troilus? Troilus je lepší muž z těch dvou.

Kressida. Ó Jupitero, to není ani porovnání.

Pandarus. Jak – mezi Troilem a Hektorem? Což muže neprohlédneš,²⁴ jak ho uvidíš?

Kressida. Ano; jestli jsem ho už dříve viděla a znala ho.

Pandarus. A já povídám, Troilus je Troilus.

Kressida. Tedy jen, co říkám já, neboť jsem jista, že Troilus není Hektorem.

Pandarus. Aniž Hektor do jisté míry Troilem.

Kressida. Toť po právu oběma; on je, co je.

Pandarus. On je, co je! Ach, ubohý Troilus, kéž by byl!

Kressida. Vždyť jest.

Pandarus. Zrovna tak, jako bych já šel do Indie bos.²⁵

Kressida. On není Hektor.

Pandarus. On je, co je! Nikoliv, on není, co je. Kéž by byl! Inu, bohové jsou nad námi. Čas přinese, čas odnese. Tak, Troile, tak; – aby tak ona měla moje srdce v těle! – Ne, Hektor není lepší Troila.

Kressida. Odpusťte –

Pandarus. Je starší.

Kressida. Dovolte, dovolte.

Pandarus. Druhý se k tomu ještě nedostal²⁶ a budeš ty mi zpívat jinak, až se k tomu dostane. Hektor jeho rozum tak brzo mítí nebude.

Kressida. Nebude ho potřebovat; má na svém dost.

Pandarus. Ani jeho dobré vlastnosti.

Kressida. Co na tom.

Pandarus. Ani jeho krásu.

Kressida. Ta by mu neslušela; jeho vlastní je lepší.

Pandarus. Nemáš z toho rozum, neti. Sama Helena se onehdy dokládala, že Troilus, pokud jde o snědou pleť – a on ji má, to mi nelze upřít; – ne, není tak docela snědá jako...

Kressida. Ne, hnědá spíš.²⁷

Pandarus. Ano, abych pravdu řekl, hnědá a nehnědá.

Kressida. Abych pravdu řekla, pravda a nepravda.

Pandarus. Nuže, Helena kladla jeho pleť nad Paridovu.

Kressida. Ano, Paris je zrovna tak dost růžový.

Pandarus. To je.

Kressida. Tedy by byl Troilus až přílišně. Klade-li jej výše Parida, jest jeho pleť růžovější než tohoto; a protože Paris je růžový dost a onen víc, je to příliš plamenná chvála na pěknou pleť.

Myslím, že by zlatý jazyk Helenin byl mohl zrovna tak vychvalovat Troila pro měděný nos.²⁸

Pandarus. Já bych na to skoro přísahal, že ho miluje Helena více než Parida.

Kressida. Je tedy velmi chytlavá ta Řekyně, opravdu.

Pandarus. Ano, jsem jist, že miluje. Tuhle přistoupila k němu v klenutém okně. – Ty víš, že nemá více než tři čtyři chloupky na bradě.

Kressida. Ano, krčmářova aritmetika²⁹ by stačila na sečtení těch jednotek u něho.

Panda[r]us. Inu, je dosud mladičký, ale neprohádám ani tři libry, zvedne ti a unese jednou rukou zrovna tolik jako Hektor.

Kressida. Tak mlád a už takový únosce?

Pandarus. Ale abych ti dokázal, že ho Helena miluje: přistoupí ti k němu a položí mu bělostnou ruku na rozpůlenou bradu.

Kressida. Buď nám Juno milostivá! Jakpak přišel k rozpůlené bradě?

Pandarus. Vždyť má důlek, to přece víš. Myslím, že jeho úsměv mu sluší víc než kterémukoliv muži v celé Frygii.

Kressida. Ano, usmívá se velmi statečně.

Pandarus. Že ne?

Kressida. Ó ano, jako podzimní mračno.

Pandarus. Nech být. – Ale abych ti dokázal, že Helena Troila miluje...

Kressida. Troilus jí to nezazlí, jestli mu to dokážete.

Pandarus. Troilus? – Ten dbá o ni tak jako já o zalehlé vejce.

Kressida. Kdybyste dbal o zalehlé vejce tak, jako dbáte o zalehlou³⁰ hlavu, mohl byste jísti kuřata ze skořápky.

Pandarus. Věřu, je mi to k smíchu, vzpomenu-li si, jak jej polechtávala po bradě. Ale jen co je pravda, má zázračně bílou ruku, to jí přiznávám.

Kressida. Bez mučení.

Pandarus. A ona ti mu vyslídila bílý chloupek na bradě.

Kressida. Ubohá brada! – Leckterá bradavice je bohatší.

Pandarus. Ale to ti bylo smíchu! Královna Hekuba se smála, že jí z očí slzy hrkaly.

Kressida. Velké jako hrách.

Pandarus. A Cassandra se smála.

Kressida. Ale byl jen trochu mírnější oheň pod kelímky jejích očí.³¹ Nepřetékaly také?

Pandarus. A Hektor se smál.

Kressida. A proč tolik smíchu?

Pandarus. Inu, pro ten bílý chloupek, jež našla Helena Troilovi na bradě.

Kressida. Kdyby býval zelený, byla bych se smála též.

Pandarus. Nesmáli se tak tomu chloupku jako Troilově trefné odpovědi.

Kressida. Co řekl?

Pandarus. Ona povídá: „Co to? Máte dvaapadesát vousků na bradě a jeden z nich je bílý?“

Kressida. To byla její otázka?

Pandarus. Ano, o tom není pochyby. A na to on: „Dvaapadesát vousů³² a jeden bílý! – Ten bílý jest můj otec a ostatní je počet nás, jeho synů.“ – A ona: „Jupiter, kterýpak z těch vousů je můj choť Paris?“ – „Ten dvojklanný jako parohy,³³“ dí on, „vyšknubněte a dejte mu ho.“ – A teď se strhl takový smích! Helena se zarděla, Paris zuřil a ostatní se smáli, že tomu konce nebylo.

Kressida. Ale teď už o tom dost; beztoho jsme až příliš dlouho o tom hovořili.

Pandarus. Nuže, neti, včera jsem ti něco napověděl; přemýšlej o tom.

Kressida. Ano, přemýšlím.

Pandarus. Chci na to přísahat, že je to tak. Pláče ti, jako by se byl narodil v dubnu.

Kressida. A já vybuchím v jeho slzách jako žahavka v květnu.

Polnice k ústupu.

Pandarus. Slyš, – vracejí se z pole. Ustoupíme sem nahoru a podíváme se na ně, jak půjdou kolem k Iliu. Ne? Udělej mi to, milá neti, má roztomilá Kressido!

Kressida. Jak vám libo.

Pandarus. Zde, zde; to je výborné místo; odtud je uvidíme co nejkrásněji. Řeknu ti jméno každého, jak půjde kol, ale především povšimni si Troila.

Přejde Aeneas.

Kressida. Nemluvte tak hlasitě.

Pandarus. Tot' Aeneas . Není-li to bohatýrský muž? – Z výkvětu Trojských, to mi věř. Ale pozor na Troila, hned ho uvidíš.

Kressida. Kdo je ten?

Přejde Antenor.

Pandarus. Antenor, bystrá hlava, opravdu, a slušný bojovník; jeden z nejrozvážnějších v celé Tróji a vůbec muž jak náleží. – Kdy přijde Troilus? – Hned ti ukážu Troila. Spatří-li mne, uvidíš, jak mi hlavou pokyne.

Kressida. Jen hlavou pokyne?

Pandarus. Uvidíš.

Kressida. K někomu z bohatších bude zdvořilejší.³⁴

Přejde Hektor.

Pandarus. Tam jde Hektor; – ten, ten, ten; jen se podívej, ten tam; – to je chlapík! – Jen dál tak, Hektore! – To je bohatýr, neti! – Ó rekovný Hektore! – Hleď, jak se dívá; – to je postava! Neníli to statný³⁵ muž?

Kressida. Ó, statný muž.

Pandarus. Není-li pravda? – Člověku až srdce okřeje. – Podívej se na ty šrámy na přílbici; tamhle – vidíš? – a tam. – S tím nejsou zerty; to je řež, když se ten pustí do toho; s tím at' si někdo začne, jak říkají. – To jsou šrámy!

Kressida. Jsou od mečů?

Pandarus. Od mečů? – Od čehokoliv, jemu to lhostejno. Kdyby sám ďábel přišel, jemu to jedno. Přísámboh, to člověku srdce poskočí. – Tamhle jde Paris; tamhle jde Paris;

Přejde Paris.

tamhle se podívej, neti. Není-li to také švarný muž? – Není-li? – A to je pěkné! – Kdo to povídal, že se dnes vrátil domů poraněn? – Není poraněn. To bude Helena ráda. – Ha, kéž bych už nyní postřeh Troila. Hned uvidíš Troila.

Kressida. Kdo je ten?

Přejde Helenus.

Pandarus. To je Helenus. – Divím se, kde je Troilus. – To je Helenus. – Myslím, že asi dnes do pole nevyšel. – To je Helenus.

Kressida. Umí se Helenus bít, ujče?

Pandarus. Helenus? Ne; – ano, šermuje jakž takž. – Divím se, kde je Troilus. – Slyš, nezdá se ti, že lid křičí: „Troilus!“ – Helenus je kněz.

Kressida. Jaký to chudera přichází tam?

Přejde Troilus.

Pandarus. Kde? – Tamhle? – Deifobus. – Ne, Troilus!³⁶ To je přece muž, neti! – Hm! – Rekovný Troilus, kníže rytířstva!

Kressida. Mlčte, pro lidskou hanbu,³⁷ mlčte!

Pandarus. Všimni si ho; pozoruj ho. – Ó bohatýrský Troile! – Dobře se na něj podívej, neti; hle, jak jeho meč je zkrvaven a přílba ještě více rozsekána než Hektorova! – A jak se rozhlíží, jak si vykračuje! – Ó june obdivuhodný! – Třiadvaceti roků ještě nespátřil. Jen dál tak, Troile, dál! – Kdybych měl sestru krasavici³⁸ neb dceru bohyni, ten by ji mohl dostat, kdyby chtěl! Ó, báječný muž! – Paris? – Paris je proti němu onuce, a kdyby Helena mohla měnit, ještě by oko přidala za něho.

Přecházejí prostí vojíni.

Kressida. Tam jich jde ještě více.

Pandarus. Oslové, blázni, hlupci! Plevy a otruby, plevy a otruby! – Ovesná jícha po pečení! Chtěl bych žít a umřít v pohledu Troilově.³⁹ Na ty se ani nepodívej, ani nepodívej. Orlové přeletěli; – vrány a kavky, vrány a kavky! Byl bych raději muž, jako je Troilus, než

Agamemnon s celým Řeckem.

Kressida. Jest mezi Řeky Achilles, jenž předčí Troila.

Pandarus. Achilles! – Vozičkář, nosič, opravdový velbloud.

Kressida. Dobře, dobře.

Pandarus. Dobře, dobře! Máš ty vůbec nějaký rozum? Máš oči? Víš-li, co je muž? Nejsou-li rod, krása, pěkná postava, chování,⁴⁰ mužnost, učenost, ušlechtilost, ctnost, mládí, štědrost a podobné kořením a solí vlastností mužových?

Kressida. Ano, mužské sekaniny; jen ji upěci a bude z toho paštika,⁴¹ ne muž.

Pandarus. Inu, jsi už taková ženská! – Nikdo neví, kde a jak ležíš na číhané.⁴²

Kressida. Na zádech ležím, abych si ubránila břicho; na svém důvtipu, abych si ubránila svou lest; na své mlčenlivosti, abych si ubránila čest; pod svou maskou, abych ubránila svou krásu; a konečně se kryju před vámi,⁴³ abych ubránila všechno to dohromady. Na všechny ty střehy spoléhám a mám tak tisíc strážců.

Pandarus. Jmenuj mi jednoho, který tě ostřeží.⁴⁴

Kressida. Ne; v tom se mám před vámi na pozor; a to je také nejpřednější z mých strážů. Až se nebudu moci ostřežiti tam, kde nechci býti zasažena, ostřežím se aspoň vás, abyste nemohl povídat, jak jsem k ráně přišla, leda že napuchne tak, až ji nebude možno skrýt a bude po střežení.

Pandarus. Inu, ženská – jak jsem řek.

Vystoupí Panoš Troilův.

Panoš. Pane, můj velitel by si přál hned s vámi promluvit.

Pandarus. Kde?

Panoš. U vás doma; odzbrojí se tam.

Pandarus. Milý hochu, řekni mu, že jdu.

Odejde Panoš.

Bojím se, že je poraněn. Měj se dobře, milá neti.

Kressida. Sbohem, ujče.

Pandarus. Hned zas budu u tebe.⁴⁵

Kressida. Proč,⁴⁶ ujče?

Pandarus. Inu, s dárkem lásky od Troila.

Kressida. Při tomtéž dárku lásky, vy jste svodník! –

Odejde Pandarus.

Tak plnou obět' lásky, dary, slova

a slzy, sliby nabízí mi znova. –

Víc u Troila vidím tisíckrát,

než Pandarovo zrcadlo⁴⁷ můž dát;

však couvám. – Božské v námluvách jsou ženy;

v nich blaží; – omrzí, když dosaženy.

Ta z milovaných neví nic, když neví,

že nejata se muži dražší jeví;

že láska vyslyšená nikdy není

tak sladká, jako byla v zatoužení.

To bychom tedy v lásce vědět měly:

než dosáh, prosí, dosáh-li, muž velí.

Tak, byť mé srdce prahlo potají,

mé oči poznati to nedají.

Odejde.

SCÉNA TŘETÍ

Řecký tábor. – Před stanem Agamemnonovým.

Tuš. – Vystoupí Agamemnon, Nestor, Ulysses, Menelaus a jiní.

Agamemnon. Knížata,
jakým to žalem tvář vám požloutla?
Cíl veliký, jež klade naděje
si ve všem, na zemi co začato,
se hroučí z mohutnosti doufané
a rostou překážky a pohromy
i v žilách činů nejvznešenějších
jak suky, jimiž kazí mízy sběh⁴⁸
smrk zdravý, jeho vlákna suzluje
a srážeje od vzrůstu přímého.
A také v tom nic není nového,
že proti všemu očekávání
zdi trojské, obléhané sedm let,
až dosud stojí; neboť každý boj,
o němž se na nás dochovala zvěst,
měl zkoušky své a změny, úrazy,
jež od mety jej odchylovaly
a oné nevtělené myšlenky,
jež dávala mu útvar domnělý.
Proč tedy díváte se, knížata,
na díla naše s tváří sklíčenou,
je zvouce potupná, když přece jsou
jen vleklou zkouškou Jova velkého,
zda v lidech najde stálost trvalou?
Kov tento ryzí v lásce Štěstěny
se neshledá, kde rek a sketa, mudřec
i blázen, umělec i neuma,
a krutý, mírný příbuzni se zdají; –
leč ve větru a bouři jejích brv⁴⁹
svou vějkou širokou a mohutnou
všetřídnot⁵⁰ zvedne, lehké odvane,
a co má tíž a hmotu, nesmíseno
v své bohatosti k sobě ulehá.

Nestor. Jak slušno, ctě tvůj bohorovný trůn,
dá Nestor, velký Agamemnone,
tvým slovům doklad. V boji s osudem
se pravá lidská síla osvědčí.
Když moře hladké, kolik nicotných
a mělkých lodic odváží se plout
přes jeho trpělivou hrud' a v dál
se nese s mohutnými koráby?
Leč rvavý Boreas ať vlídnou Thetis
jen popudí a silnožebrá loď,
hle, hory běhuté jak protíná
a mezi dvěma živly mokřými

se bystře vzpíná Perseův jak oř.
Kde malicherný člun, jenž slabými
a neutuženými boky dřív
se rovnal velikosti? – Buď v přístav prch,
neb stal se tučným soustem⁵¹ Neptuna.
Tak právě zdánlivá a pravdivá
se v bouřích sudby různí statečnost;
neb v jejích paprscích a skvělosti
je ouvad stádu tygra trapnější.
Leč vichr třeskatý když ohýbá
i sukovitých dubů kolena
a moucha prchá v kryt – tvor statečný,
jak vznícen vztekem tím, se sbratří s ním
a hlasem téhož rázu odpoví
do vřavy sudby.

Ulysses. Agamemnone,
ty velký vůdce, čive, kosti Řeků,
čet našich srdce, duše jediná
a duchu, v němž by cit a mysle všech
být měly sevřeny, Ulyssa slyš.
Krom pochvaly a úcty, kterou vám –
(*k Agamemnonovi*) ty nejmocnější místem svým i žezlem,
(*k Nestorovi*) a tobě, ctihodný, pro dlouhý věk –
za vaše řeči vzdávám, z kterých první
by Agamemnon s celou Heladou⁵²
měl v kovu vztyčiti, a druhou zas
by stříbrovlasý⁵³ Nestor ctihodný
měl svorem vzdušným,⁵⁴ silným jako osa,
kol které nebe krouží, upoutat
sluch Řeků všech ke zkušeným svým rtům,
krom toho, díím, ty velký i ty moudrý,
Ulyssovi též slova dopřejte.

Agamemnon. Mluv, kníže ithacký; – tak málo jest
nám očekávat, zbytečná že věc
a plané slovo rozdělí tvé rty,
jak důvěřovat, když Thersites psi⁵⁵
svá ústa otevře, že hudbu, vtip
kdy uslyšíme nebo orakul.

Ulysses. Trója, až dosud pevná, byla by
již padla, meč velkého Hektora
by neměl pána, nebýt tohoto:
Řád utvrzené vlády zanedbán:
hle, kolik řeckých stanů na pláni
je vzduťých, tolikéž je dutých stran.
Když vůdce není úl, kam dělný roj
se slétá, kde se medu nabratí?
Kde stupně hodnosti se maskou kryjí,⁵⁶
sám nejnehodnější se čackým zdá.

I nebe, planety a tento střed
své stupně drží, přednost, místa svá,
běh, stálost, poměr, dobu roční, tvar,
zvyk, úkol v utvrzeném pořádku.
A protož slavná hvězda,⁵⁷ slunce, trůní
a tkví u velebnosti vznešené
před ostatními; okem léčivým
zlých planet napravuje aspekty⁵⁸
a vládne jako povel královský
nad zlým i dobrým neobmezeně.
Však jestli planety v zlém změnění
se vymknou z řádu, jaké úžasy
a mory, vzpoury, bouře námořní
a zemětřasy, větrů pohnutí
a hrůzy, změny, děsy zvracejí
a lámou, tříští, rvou až z kořene
vši jednotu a družný států klid
z jich stěžejí! – Když pořad otřesen,
jenž řebřík jest k všem cílům vysokým,
jest chorou celá věc. Jak mohla by
bratrstva v městech, stupně ve školách,
jak družnost, klidný obchod různých břehů,
jak prvorozenství a právo rodu,
přednosti věku, žezla, koruny
a vavříků stát na příslušných místech
než pořadem? Ten pořad odstraňte,
tu strunu povolte a slyšte pak
ty zlovuky! – Vše v boji střetne se.
Vod sevřených se řadra pozvednou
výš břehů svých a ve žmol rozměklý
se tato pevná země promění.
Co slabší, násilnosti podlehne
a otce zavraždí syn surový.
Moc bude právem; ano, právo, křivda,
jichž věčný svár jen spravedlnost dělí,
jmen pozbudou a spravedlnost též.
Pak všechno převrátí se v násilí,
to ve zvůli a zvůle v hltavost
a hltavost jak všudybytný vlk,
jsouc s násilím i zvůli sdružena,
svět celý učiní si kořistí
a koncem sama sebe požere.
Ta spousta, velký Agamemnone,
až všecek pořad bude zardousen,
po jeho udušení nastane;
a prunedbání toho pořadu
vždy o krok couvne, i když čelí vpřed.
Jeť vůdce zhrdán tím, kdo o stupeň

je níže; ten zas od nejbližšího;
ten od toho, kdo pod ním zas; a tak
stav každý, bera sobě za příklad
ten první, který vyššího je syt,
je schvácen závistivou horečkou
své řevnivosti bledé, bezkrevné.⁵⁹
Ta horečka to jest, ne vlastní svaly,
jež drží ještě Tróji na nohou.
I abych skončil. – Trója dosud stojí
jen naší slabostí, ne silou svojí.

Nestor. Co nejmoudřej Ulysses rozpoznal
ten neduh, kterým stůně naše moc.

Agamemnon. Když neduh poznán ve své povaze,
Ulysse, mluv, kde proti němu lék?

Ulysses. Velký Achilles, jež hlas obecný
zve pravici a vzpruhou našich vojsk,
sluch máje plný slávy větrné,
na cenu svou se stává titěrným
a leží v stanu, našim podnikům
se vysmíváje. Před ním Patroklos
na líném lůžku celý boží den
si tropí žerty neomalené
a nejapnou a směšnou hrou, již zve
– ten utrhačný! – napodobením,
nás představuje. Někdy nezměrnou
tvou hodnost líčí, Agamemnone;
a jako herec naparuje se,
jenž v ohbí kolen veškerý má um
a myslí, jak to skvostné, slyší-li
zvuk dřevěný a hovor napjatých
svých šlapadel⁶⁰ a prken jeviště –
tak žalostně a přepjatě mu hraje
tvou vznešenost. A promluví-li pak,
je zvon to chřaplavý a slova jsou
tak nevhodná, že kdyby řvoucí Tyfon
je chrлил, zdála by se přehnaná.
A nad tou slátaninou velký Achill
se klátě na svém lůžku ulehlém,
v smích propuká a volá z plných plic:
„Aj výborně, toť Agamemnon sám.
Teď zahrej Nestora, hm, přihlad' vous,
jak chystaje se k řeči nějaké.“
To stane se; tak trefně jako dvou
čar souběžných se konce doteknou,
jak Vulkán ženě své je podoben.⁶¹
Přec dobrý Achill volá: „Výborně,
toť Nestor! Teď ho představ, Patrokle,
jak zbrojí se při nočním přepadu.“

Tu arcit' musí stáří křehkosti
se v posměch brát; i kašle, chrchlá pak
a rukou třaslavou si pojíždí
po náhrdlíku, nýty šubaje.
A při tom žertu Jeho Velmocnost
až umírá a křičí: „Patrokle,
už dost, neb dej mi žebra z ocele,
sic puknu smíchy!“ – Tímto způsobem
náš každý dar a schopnost, podoba
a povaha at' osobní, či všech,⁶²
náš každý rozkaz, plán i úspěchy
a přípravy a hesla do pole
neb smluvy o příměří, ztráty, zdar,
vše, co jen jest i není, za látku
těm dvěma slouží vtipů pitvorných.

Nestor. A napodobováním těchto dvou,
jimž, jak Ulysses dí, hlas obecný
moc vůdčí dává, mnohý nakažen.
Ajax je umíněný, nosí hlavu
tak vypjatu a zrovna hrdě tak
jak zpupný⁶³ Achill; v stanu drží se,
tam strojí hody stranické a kárá
náš boj tak směle jako orákul
a štve Thersita, toho otroka,
jenž utrhačství zrovna mincuje
svou žlučí, aby s blátem srovnal nás
a oslaboval, zlehčoval náš stav,
byť jakkoliv už tísní sevřený.

Ulysses. Zvou naši opatrnost zbabělstvím,
a moudrost za část války nemají;
jim k smíchu⁶⁴ rozvaha i neváží
si činů kromě těch, jež koná pěst.
Ty tiché vlohy, jimiž čítá duch,
kolikže rukou udeřiti má
v čas příhodný, a pozná výměrem
jich bdělé práce sílu nepřátel,
ni za mák u nich ceny nemají.
To zovou prací povalovačskou
a mapařstvím a válkou u stolku,
takže jim beran hradby drtící
svým rozkyvem a borným úderem
je víc než ruka, jež ho zrobila,
neb ti, kdož svého ducha bystrostí
jej umně řídí v jeho výkonu.

Nestor. Když tak, Achillův komoň váží víc
než celé množství synů Thetidy.

Polnice.

Agamemnon. Hlas polnice! – Co jest to, Menelae?

Menelaus. Jdou z Tróje.

Vystoupí Aeneas.

Agamemnon. Co u našeho stanu hledáte?

Aeneas. Je to stan vládce Agamemnona?

Agamemnon. Ten jest.

Aeneas. Zda může kdos, jenž hlasatel a kníže,
vzkaz čestný říci mu v sluch královský?

Agamemnon. Víc jist, než kdyby Achill chránil jej
před hlavami všech Řeků, kteří zvou⁶⁵
hlavou a vůdcem Agamemnona.

Aeneas. Svolení čacké, pevná bezpečnost. –
Jak může kdos, jenž nezná vznešený
ten jeho pohled, rozeznati jej
od zraků jiných lidí smrtelných?

Agamemnon. Jak!

Aeneas. Tak táži se, bych úctu probudit
a na tvář ruměnec moh přivolat
tak tlumený jak Zořin, chladně když
se po mladistvém Foebu rozhlíží.
Kdo jest ten mužům vévodící bůh?
Kdo vznešený a mocný Agamemnon?

Agamemnon. Ten Trójan se nám posmívá neb jsou
ti Trojští vycvičení dvořané.

Aeneas. Tak volní, srdeční, když bez meče,
jak⁶⁶ andělé; toť jejich sláva v míru;
leč chtí-li býti bojovníky, hněv
jim neschází, zbroj dobrá, křepká páž
a břitký meč; a svědkem Jupiter,⁶⁷
že nikde není srdcí chrabřejších!
Však dost, Aeneo, tiše, Trójane;
prst na rty! Chvály hodnota se kalí,
když ten, kdo chválen, sama sebe chválí;
leč nepřítel co vznáší,⁶⁸ jedině
jest ryzí a v své slávě nezhyne.

Agamemnon. Rytíři trojský, zveť se Aeneas?

Aeneas. Toť moje jméno, Reku.

Agamemnon. Vaše věc?

Aeneas. Jest, pane, pro sluch Agamemnonův.

Agamemnon. Nic neposlouchá tajně, co jde z Tróje.

Aeneas. A já mu z Tróje nejdu šeptat nic.

Jdu polnicí mu probuditi sluch
a zbystřit jeho ucho pozorné;
pak promluvit.

Agamemnon. Jak vítr volně mluv.

Toť není čas, kdy Agamemnon spí,
a poznáš to, že bdí; on dí to sám.

Aeneas. Ať zazní polnice; hlas kovový
zvuč všemi těmi stany línými!

At' slyší každý bohatýrský Řek,
co Trója poctivě chce rozhlásit.

Polnice.

Tam v Tróji, velký Agamemnone,
jest Hektor královský, syn Priamův,
jenž v dlouhém tom a tupém příměří
nám zrezavěl.⁶⁹ On kázal, polnici
bych vzal a hlásal takto: Králové
a knížata a vůdci! Někdo-li
je z nejpřednějších mužů Helady,
jenž cení více čest než pohovu,
jenž klade slávu nad nebezpečí,
jenž zná svou chrabrost, bázně neznaje,
jenž miluje svou paní nad slova
jí věrným slibem na rty šeptaná
a troufá sobě její spanilost
a cenu jinou zbraní dosvědčit
než láskou – tomu platí výzva má.
Před Trojskými i Řeky dokázat
chce Hektor – neb seč jest to zkusiti –,
že choť má krásnější a moudřejší
a věrnější, než svou kdy objal Řek.
A zítra mezi stany vašimi
a Tróji zazní nechá polnici,
by povstal Řek, jenž věren lásce své.
Kdos přijde-li, jej Hektor bude ctít;
když nikdo, řekne v Tróji, řecké paní
že opáleny⁷⁰ jsou a nestojí
za jednu třisku kopí. – Tot' můj vzkaz.

Agamemnon. To rozhlásí se milujícím všem,
a nikdo-li tak v duši necítí,
my všichni duši doma nechali.

Však vojíni jsme; ten at' sketou sluje,
kdo nemiloval nebo nemiluje.

Kdo lásku poznal, zná neb znát chce příště,
jdi v boj; – když nikdo, sám jdu na kolbiště.

Nestor. To vyříd' od Nestora, jenž byl muž,
když ještě kojil se děd Hektorův:

Je stár, leč v našem vojsku není-li
muž čacký, jenž by tolik ohně měl,
by hájil lásku svou, že stříbrnou
svou bradu zlatým hledím pokryju
a v rukávec tu vetchou vložím páž,
a vstříc mu vyjda, řeknu mu, má choť
že byla jeho báby krásnější
a cudná jako která ve světě.

Tu pravdu vůči němu, ač tak mlád,
svou kapkou krve dosvědčit chci rád.

Aeneas. Nedejtež nebesa, by mládeže
tak málo bylo!

Ulysses. Amen.

Agamemnon. Ctný Aeneo,
teď podejte mi ruku, do stanu
vás uvedu. Zví Achill tento vzkaz
a každý z řeckých vůdců v pravý čas.
Vy postolujte zde po našem boku,
jsa mile vítán statečnému soku.

Odejdou všichni až na Nestora a Ulyssa.

Ulysses. Nestore!

Nestor. Co chce Ulysses?

Ulysses. Mám v hlavě mladou myšlenku a vy
jí buďte časem, aby dospěla.

Nestor. Co jest to?

Ulysses. Poslyšte: Na hrubý špalek
je hrubý klín. Ta setba hrdosti,
jež vybujela v zpupném Achillu
tak zrabe, musí býti požata,
sic výtrol vzkličí, zbujní v totéž zlo
a udusí nás všechny.

Nestor. Tedy, jak?

Ulysses. Ta výzva, kterou Hektor posílá,
ač rozhlášena všem, svým úmyslem
přec na Achilla jen jest mířena.

Nestor. Toť zřejmě jako svět, jež vystihne⁷¹
řad malých číslic v jeho objemu.
Až rozhlásí se to, tím buďte jist,
že Achill, byť měl mozek vyprahlý
jak břehy libycké – ač, Apoll ví,
je suchý dosti –, s velkou bystrostí,
ba rázem pochopí, že Hektor má
jen jeho na mysli.

Ulysses. A myslíte,
že na vyzvání se mu postaví?

Nestor. As jistě; kdož by jiný povstat moh,
jenž na Hektoru cti by vydobyl,
než Achill? Byť to byly kolby jen,
přec na té zkoušce visí vážný soud.
Zde Trójan slávu naši nejdražší
svou nejjemnější chutí okouší
a věřte mi, Ulysse, naše pověst
v tom tuhém boji bude na vahách;
neb výsledek, ač jenom osobní,
bude považovat za předzvěst⁷²
zla nebo dobra věci povšechné.
A v takém „obsahu“, byť zdrobněle
jen tištěn před knihou, se jeví již

ve tvaru dětském hmota obrovská
všech věcí příštích. Soupeř Hektorův
za volbu naši bude pokládán
a volba, našich duší spólný čin,
svůj hlas dá zásluhám a vyváží⁷³
z nás všech, bych řek tak, muže, jenž je trest'
všech našich ctností. Podlehne-li on,
jak vítězové srdce nabudou
a zocelí svou v sebe důvěru,⁷⁴
jež z jejich paží nástroj utvoří
neméně účinný než meč a luk,
jimž paže vládnou.

Ulysses. Nuže, odpusťte,
již proto nesmí Achill s Hektorem
se utkat. Buďme jako kramáři
a ukažme své zboží nejhorší.
Snad prodá se; když ne, lesk lepšího
tím lepším pak se bude jeviti.
To nedopusťte, aby s Hektorem
se Achill bil, neb naši čest i hanu
v tom postihne dvě divných průvodčí.

Nestor. Můj starý zrak jich nevidí; kdo jsou?

Ulysses. O všechnu slávu, kteréž dobyl by
si Achill u Hektora, všichni bychom
se podělili, kdyby nebyl hrd;
však on již tak je příliš nadutý;
a líp se pražit v slunci africkém
než v jeho oči slané pohrdě
a pýše, přemůže-li Hektora;
však podlehne-li, rozkrušíme tím
svou vážnost potupou, již utrpí
naš nejlepší. Ne, dejme losovat
a nastrojme to tak, boj s Hektorem
by padl na tupého Ajanta.
Plat' mezi námi za nejlepšího:
tak vyléčí se velký Myrmidon,
jak v hlučné oslavě se vypéká,
a chochol sklesne mu, jenž hrději
než modrá Iris⁷⁵ vypíná se teď.
Zdráv jestli ujde Ajax bezhlavý,
jej obsypeme chválou; v nezdaru
nám naši dobrou pověst udrží,
že máme lepších. Buď již tak, neb tak:
ať z plánu jen se Ajax vyklube,
Achillovi pak péra vyškube.

Nestor. Ulysse, radě na chuť přicházím
a hned ať také Agamemnon sám
ji okusí. Nuž, k němu půjdeme.

Pes ukroť psa; jen pýcha jako hnát
je oba musí proti sobě štvát.
Odejdou.

JEDNÁNÍ DRUHÉ

SCÉNA PRVNÍ

Řecký tábor.

Vystoupí Ajax a Thersites.

Ajax. Thersite!

Thersites. Agamemnon! – Kdyby tak měl boule – byl jich pln, po celém těle, všude...

Ajax. Thersite!

Thersites. A ty boule aby se tak provalily; – řekněme takhle; – nespask by potom také vojevůdce? Teď má srdce pýchou jako boule naduté.⁷⁶

Ajax. Pse!

Thersites. Potom by tak něco z něho vyteklo; teď nevidím v něm nic.

Ajax. Ty vlčí feny zmetku, neslyšíš? Tedy učit'.

Udeří ho.

Thersites. Řecký⁷⁷ mor na tebe, ty hafanský a volskoduchý pane!

Ajax. Tedy mluv, ty kvase zatuchlý, mluv! – Do krásy⁷⁸ tě otluku.

Thersites. Spíše já tebe dolaju do vtipu a bohobojnosti. Ale myslím, že tvůj kuň spíše odříká zpaměti litanie, než ty se pomodlíš bez knížek. Umíš bít, umíš? Dobytčí mor na tvé koňské vyhazování!

Ajax. Mluv, muchomůrko,⁷⁹ co to vyvolávali?

Thersites. Myslíš-li, že nemám citu, že mne tak biješ?

Ajax. Co vyvolávali?

Thersites. Tebe za blázna myslím.

Ajax. Pozor, pozor, dikobraze, svrbí mne v prstech.

Thersites. Přál bych si, aby tě svrbělo od hlavy až k patám a já tě měl drbat. Udělal bych z tebe nejohavnějšího prašivce v Řecku. – Jsi-li na nějakém výpadu, to se biješ tak zbaběle jako kdo jiný.

Ajax. To provolání, povídám!

Thersites. Pořád mručíš a laješ na Achilla a závidíš mu jeho velikost jako Cerberus krásu Proserpině, ano, a štekáš na něho!

Ajax. Paní Thersitko!⁸⁰

Thersites. Jeho bys měl udeřit.

Ajax. Ty nezdařený pecne!

Thersites. Ten by tě pěstí roztlouk na padrť jako lodník suchar.

Ajax. Ty sukin synu!

Bije ho.

Thersites. Jen dál, jen dál!

Ajax. Ty stoličko čarodějnice!

Thersites. Jen bij, jen bij, ty tupohlavý pane! Nemáš více mozku v hlavě než já v lokti. Mezek⁸¹ by tě mohl učit, ty ohavně chrabrý osle! Tys tady, jen abys do Trojanských mlátil, a ti, kdož mají špetku vtipu, tě prodávají a kupují jako barbarského otroka. Budeš-li mne bít, začnu ti od pat a povím ti po coulech, co jsi, ty tvore bez vnitřnosti!⁸²

Ajax. Pse!

Thersites. Prašivý pse!

Ajax (*bije ho*). Hafane!

Thersites. Martův blbče! – Jen bij, ty surovče; jen bij, ty velbloude, bij, bij!

Vystoupí Achilles a Patroklus.

Achilles. Co jest, Ajante, co to děláte?

Co jest, Thersite, co se tady děje?

Thersites. Přece ho vidíte, či ne?

Achilles. Ano; co se děje?

Thersites. Jen se podívejte na něho.

Achilles. Vždyť se dívám; co jest?

Thersites. Jen ho dobře pozorujte.

Achilles. Dobře, pozoruji.

Thersites. Ale přece ne dobře; neboť at' ho máte za cokoliv, je to Ajax.

Achilles. To vím, blázne.

Thersites. Ano, ale ten blázen nezná sebe.

Ajax. Proto tě biju.

Thersites. Hle, hle, jaké štěpinky rozumu tu trousí! Jeho výmluvy mají uši takhle dlouhé. Já mu nahnětl mozek víc, než on mi zmlátil hnáty. Devět vrabců si koupím za halěř a jeho mozková blána nestojí ani za devítinu vrabce. Ten pán, Achille, ten Ajax, jenž má rozum v břiše a střeva v hlavě, – ano, povím vám, co o něm soudím.

Achilles. Co?

Thersites. Říkám, že ten Ajax...

Ajax ho chce udeřiti.

Achilles. Ne, milý Ajante!

Thersites. ... že nemá tolik smyslu...

Achilles. Ne, ne, musím vás zadržet.

Thersites. ... co by zandalo ouško jehly Heleniny, o kterou přišel bojovat.

Achilles. Ticho, blázne!

Thersites. Rád bych měl ticho a svatý pokoj, ale ten blázen nechce: tenhle, tenhle; jen se podívejte, tenhle!

Ajax. Proklatý pse! – Já tě...

Achilles. Přec nedáte svůj rozum za bláznův?

Thersites. To neudělá, za to vám ručím, neboť bláznův by jej zahanbil.

Patroklus. Mírní se. Thersite!

Achilles. Oč je spor?

Ajax. Já vyzval tu hanebnou sovu, aby mi řekla, co se to provolávalo, a on se do mne pustil.

Thersites. Nejsem tvůj sluha.

Ajax. Dobrá; jen dál, jen dál.

Thersites. Sloužím tady dobrovolně.

Achilles. Tvá poslední služba byla trpná, ne dobrovolná; nikdo se nedá dobrovolně bít. Ajax byl zde dobrovolník a ty k službě donucen.

Thersites. Jakžpak ne; také velká část tvého rozumu je ve svalech; jinak je svět lhář. Hektor bude mít znamenitou kořist, rozbije-li jednomu z vás lebku; zrovna tak jako by rozlousk plesnivý ořech bez jádra.

Achilles. Jakže, také do mne, Thersite?

Thersites. Tamhle Ulysses a starý Nestor, jehož mozek byl už plesnivý, když vaši dědkové neměli ještě nehtů na palcích, si vás zapřahají jako tažné voly a orají s vámi pole válečné.

Achilles. Co, co?

Thersites. Ano, nic nelhu: hot, Achille, čehý, Ajante, hej!

Ajax. Jazyk ti vyřiznu!

Thersites. Na tom nesejde; budu potom ještě tak mluvit jako ty.

Patroklus. Dost už, Thersite; mlč.

Thersites. Já mlčet, když mi to poroučí Achillův přívěsek? – Já mlčet?

Achilles. Teď dostals ty, Patrokle.

Thersites. Dříve, než vás uvidím viset pro hlupství, do vašich stanů nevkročím. Budu se držeti tam, kde mají špetku rozumu a nechám společnosti bláznů.

Odejde.

Patroklus. Dobře, že je pryč.

Achilles. Nuž tedy, po všem vojsku hlásá se,
že Hektor zítra k páté hodině,
po slunce východu dá mezi Trójí
a stany našimi svou polnicí
v boj vyzvat některého rytíře,
jenž měl by chuť se zastat – nevím čeho.
No – holá nicotina. Buďte zdrav!

Ajax. Mějte se dobře. Kdo mu odpoví?

Achilles. To nevím; losem se to rozhodne;
jinak by poznal svého soupeře.

Ajax. Ó, sebe myslíte? – Jdu zvědět víc.

Odejdou.

SCÉNA DRUHÁ

Trója. – Komnata v paláci Priamově.

Vystoupí Priamus, Hektor, Troilus, Paris a Helenus.

Priamus. Po zmaru tolikých životů
a času, slov dí znovu Nestor řecký:
„Vydejte Helenu a všechna škoda,
ať na cti, času, práci, nákladu
a krvi, přátelích a čemkoliv,
co drahého ta válka hltává
svým nenasytným jícnem pozřela,
se smaže.“ – Hektore, co říkáš ty?

Hektor. Ač nikdo Řeků nebojí se méně
než já, co do mé vlastní osoby.
přec není ženy, velký Priame,
tak měkké srdcem, více náchylné
vsát pocit bázně, hotovější zvolat:
„Kdo ví, co přijde?“, nežli Hektor jest.
Jeť nebezpečím pro mír jistota
až příliš pevná; mírná obava
jest maják moudrých, ranhoj kladený
až ke dnu šrámu. – Pusťte Helenu.
Co první meč byl tasen pro tu věc,
nám byla každá duše desátá⁸³
z těch mnoha tisíc desítek tak drahá
jak Helenina; myslím z našinců.
A tolik našich když jsme ztratili
pro zachování jedné nenaší

a nevážíci, byť i naše byla,
ni za jediných deset ztracených,
kde cena důvodu, jenž odpírá
ji vydati?

Troilus. Ó, styď se, bratře, styď!
Chceš důstojnost a čest tak velikou
jak vznešeného otce našeho
na všední unce vážit? Tantesy
chceš čítat sumu nekonečnosti
a obepínat prostor⁸⁴ nezměrný
couly a píděmi tak drobnými
jak důvody a strach? – Té potupy!

Helenus. Ký div, že na důvody dotíráš
tak ostře, sám jich prázdnen! Má náš otec
nést velkou tíhu svého úřadu
prost rozumu, když bez něho řeč tvá?

Troilus. V snechs, bratře knězi, živ a v dřímotě;
a do rukavic za kožešinu
si dáváš rozum.⁸⁵ Hle tvé rozumy:
Ty víš, že nepřítel ti ublíží,
že meč, když užít, nebezpečen jest;
a rozum prchá před vším úrazem.
Ký tedy div, že Helenus, jak shledne
kdes Řeka s mečem, křídla rozumu
si připne na paty a ulétá
jak Merkur Jupiterem káraný
neb jako hvězda z dráhy vymkнутá.
Když o rozumu řeč, tož zavřem brány
a spěme. Čest a mužnost zaječí
by měly srdce, kdyby krmily
své myšlenky jen necvikovaným
tím rozumem. Kde rozum, ohled vládne,
tam bledne statečnost a jarost vadne.

Hektor. Té ceny, bratře, nemá, již nás stojí,
že držíme ji tady.

Troilus. Kde je co,
by mělo cenu větší, než se cení?

Hektor. Však cena není v chtění osobním;
má hodnost svou a váhu zrovna tak,
v čem vzácna sama, jako v ceniteli.
Modlářství šílené jest bohoslužbu
chtít větší učinit, než bůh je sám,
a vůle bloudí, která zbožňuje,
co sama vznáší chorobně a co
ni zdání nemá ceny vysněné.

Troilus. Dnes ženu vezmu si a volba má
jest řízena mé vůle vedením;
mou vůli rozněcují zrak a sluch,

dvě čackých plavců⁸⁶ mojí rozvahy
a vůle břehy nebezpečnými.
Jak mohu zavrhnouti, byť i vůle
si znechutila volbu svou, tu ženu,
již vzal jsem? Tady není ústupu
ni vyhnutí; zde pevně platí čest.
My nevracíme kupci hedvábí,
jež zkazili jsme,⁸⁷ aniž pokrmy
nám zbylé zahodíme do stoky⁸⁸
z té příčiny, že nasyceni jsme.
Uznáno za dobré, by Paris nějak
se pomstil na Řecích; váš chvalný dech
dul plně v jeho plachty; moře, vítr,
ti staří zápasníci, utichly
a sloužily mu; dojel přístavu
a za obstárlou tetu,⁸⁹ kterou Řek
měl jatu, přivez řeckou královnu,
tak svěží, mladistvou, že proti ní
je Apoll vrásčitý a jitro zvadlé.
Proč držet ji? – Řek naši tetu má.
Je hodna držení? – Aj, vždyť je perla,
jež víc než tisíc lodí⁹⁰ na moře
svou cenou pudila a učinila
dav kupců z králů korunovaných.
Uznáte-li, že moudře Paris šel
– což musíte, neb volali jste: „Jdi!“ –
a čackou kořist domů přivezl
– což musíte, neb tleskali jste mu
a volali jste všichni: „Zázračná!“ –,
proč následky své vlastní moudrosti
teď káráte a chcete učinit.
co Štěstí samo neučinilo:
to ožebračiti, co nad moře
a zem jste cenili? Ó podlý lup,
když strach je držeti, co vzali jsme!
Toť zloděj nehodný své kořisti,
jenž o to, čím je⁹¹ potupil v jich vlasti,
se nyní doma strachy musí třásti!

Kassandra (za scénou). Plač, Trójo, plač!

Troilus. Jaký to hluk a křik?

Troilus. Toť naše sestra; znám ten její hlas.

Kassandra (za scénou). Plač, Trójo!

Hektor. Toť Cassandra.

Vystoupí **Kassandra**, u vytržení, s rozpuštěnými vlasy.

Kassandra.. Plač, Trójo, plač!

Ó, deset tisíc očí dejte mi
a zalejou je slzy věštecké!

Nestor. Má sestro, ztiš se, ztiš!

Kassandra. Panny a chlapci, věku dospělý
a stáří vrásčité i dětskosti,
jež neumíš než plakat, zmnož můj kvil,
ať zavčas uplatíme polovic
té spousty nářku, která nastává.
Plač, Trójo, plač, své oči v slzách cvič!
Již padne Trója s krásným Iliem;
ta hlaveň, bratr Paris, sžehne nás.
Plač, Trójo, plač! Ó Helena, ó žal!
Buď Trója hoří, neb se ona vzdal!

Odejde.

Hektor. Nuž, mladý Troile, zda prorocký
ten výkřik naší sestry nebudí
cit žele v tobě? Neb ti žehne krev
tak šíleně, že nemůž rozvaha
ni bázeň před nezdarem věci zlé
ji umírniti?

Troilus. Bratře Hektore,
nám nelze každý čin mít za správný
či nesprávný jen podle výsledku
a mysle pozbývati proto jen,
že naše sestra šílí. Chorobné
to vytržení nemůž znechutit
spor dobrý, jež jsme založili ctí,
by slušný byl. Mně není po tom víc
než Priamovým druhým synům všem
a nedej Zév, by nejmenší se stalo,
co bránilo by srdcím nejslabším
jít za věc naši v boj a držet ji.

Paris. Svět moh by jinak lehkovážným zvat
můj čin i vaši radu. Ale bozi
mi buďte svědky, že jen souhlas váš
mé chtění okřídлил a utlumil
vše obavy pro smělý podnik ten.
Co zmůže, ach, má osamělá zbraň?
Jak chrabrost jednoho muž obstáti
boj s náběhem a nepřátelstvím těch,
jež spor ten zvedl? – Ale přísahám,
být sám, by čelil těmto nesnázím,
a tolik moci mít, co vůle má,
Paris by necouv v tom, co učinil,
a v boji o další by neumdlel.

Priamus. Ty mluvíš, Paride, jak opojen
tou sladkou rozkoší, již užíváš.
Máš med a ti zde užívají žluči;
tak chvála chrabrosti jen prázdně zvučí.

Paris. Já nemám pouze radost na mysli,
již s sebou nese také spanilost,

však chtěl bych skvrnu toho únosu
též smýti čestným udržením jí.
Jaká to zrada na uloupené
té královně a Vašich Velikostí
všech potupa a jaká hanba mně
teď vzdát se jí pod nízkým nátlakem?
Je možno, by tak zvrhlá myšlenka
jen vešla v bohatýrskou vaši hrud?
Ten nejprostější z lidu našeho
si dodá srdce nebo tasí meč,
když o Helenu jde, a nikdo není
tak vznešený, by život udal zle
neb umřel neslavně, když Helena
jest podnět boje. Tedy pravím já,
že dobře jest, když dál se ona brání,
s níž v celém světě není porovnání.

Hektor. Vy oba, Paride i Troile,
jste dobře mluvili a věci stav
jste vylíčili; – ale povrchně,
ne nepodobní jsouce jinochům,
jež Aristotel za neschopny měl
se učit mravní filosofii:⁹²
Spíš vedou tyto vaše důvody
ke žhoucí vášni, krve vzbouření
než k rozhodnutí volnému, co právo
a co je křivda. Msta a rozkoš hluší
jsou hada⁹³ k soudu spravedlivému.
Chceť příroda, by vše, co komu patří,
se dalo vlastníku. Nuž, který dluh
je v lidstvu bližší nežli žena muži?
Když zákon ten se vášní poruší
a duše velkých v přízni povolné
k své vůli zamžené mu odporují,
jest zákon v každém řádném národě,
jenž zkruší tyto choutky bouřlivé
a neposlušné ve svém odboji.
Když tedy ženou krále spartského
jest Helena, a známo to, že jest, –
ten mravní zákon přírodní i lidský
co nejhlasitěj káže vrátit ji.
To další setrvání na křivdě
ji nezmenšuje, ale přihorší.
Tak Hektor vpravdě soudí o právu;
leč přesto, moji bratři ohniví,
se kloním k vám, jim nedat Helenu;
neb je to věc, na které závisí
nás všechněch důstojnost i každého.

Troilus. Tím život naší věci vyslovil;

neb kdyby sláva nebyla nám víc
než naplnění našich rozmarů,
již ani kapky krve trojánské
bych nechtěl vidět za ni prolity.
Však ona jest nám, vzácný Hektore,
cti předmětem a slávy, ostruhou
ke statečným a velkodušným činům,
jichž chrabrost nepřítel sklátí teď
a sláva posvětil nás v budoucnu.
A vím, že čacký Hektor nedal by
tak vzácný úděl slávy kynoucí,
jež usmívá se z čela toho boje,
za zlato světa.

Hektor. Tvůj jsem, rekovný
ty synu velikého Priama.
Já poslal hlučnou výzvu ochablým
a rozvaděným řeckým knížatům,
že mysle dřimotné jim schvátí žas.
Jich vůdci prý tam spánek oči klíží,
co řevnivost se jejich vojskem plíží;
to, myslím, že ho ze sna probudí.
Odejdu.

SCÉNA TŘETÍ

Řecký tábor. – Před stanem Achillovým.

Vystoupí Thersites.

Thersites. Nu co, Thersite? Tak docela ztracen v bludišti svého hněvu! Má ten slon Ajax tak zvítězit? On mne bije a já mu nadávám. Ó, vzácná odvěta! Kéž to bylo obráceně, abych já bil jej a on spílal mně. Přisámbůh, naučím se zaklínat a citovat d'ábly, abych uviděl přece nějaký výsledek svého zlomyslného lání. – Potom je tu Achill, také znamenitý inženýr.⁹⁴ Padne-li Trója, teprv až ti dva ji podkopou, zůstanou hradby státi, až se samy rozpadnou. Ó ty veliký hromovládce olympský, zapomeň, žes Jupiter, král bohů, a Merkure, ztrať hadí moc své hole,⁹⁵ nevezmete-li jim tu malou, malilinkou, méně než malinkou špetku rozumu, která jim ještě zbývá a kterou i sama krátkoruká⁹⁶ pitomost má za tak svrchovaně drobounkou, že i při největší obezřetnosti nevysvobodí mouchu od pavouka, aniž by tasila těžký burdýř a rozťala pavučinu. A po nich pomstu celému táboru nebo spíše hned neapolské bolení kostí,⁹⁷ které tuším je kletbou těch, kdož válčí o spodničku! Domodlil jsem se a d'ábel nenávisti ať řekne amen. Hej ho, vládče Achille!

Vystoupí Patroklus.

Patroklus. Kdo zde? Thersites! Milý Thersite, pojd' dál a spílej.

Thersites. Kdybych si byl vzpomenu na nějaký pozlacený falešný peníz, nebyl bys ušel mému pobožnému rozjímání. Ale co na tom; měj sám sebe až dost!⁹⁸ Obecné kletby člověčenstva, bláznovství a nevědomosti, se ti dostaň u velké hojnosti! Nebesa ti nedopřejtež učitele a kázeň k tobě nepřístup! Hnutí krve ovládej tvé kroky až do smrti! A jestli pak ta, jež tě bude ukládati do rakve, řekne, žes krásná mrtvola, chci na to stokrát přísahat, že nikdy neoblékala rubáš než lazarům. Amen. – Kde je Achilles?

Patroklus. Jak, ty jsi pobožný? A modlil ses...?

Thersites. Ano a nebe vyslyš mne!

Patroklus. Amen.

Vystoupí Achilles.

Achilles. Kdo zde?

Patroklus. Thersites, pane.

Achilles. Kde, kde? Tys tu? Aj , ty můj sýre,⁹⁹ ty mé zažívání, proč jsi se už po tolik obědů nepředložil na můj stůl? Nuže, co je Agamemnon?

Thersites. Tvůj velitel, Achille. Pověz mi, Patrokle, co je Achilles?

Patroklus. Tvůj pán, Thersite. A teď, prosím tě, mi řekni, co jsi ty?

Thersites. Znatel tebe, Patrokle. A cos ty, Patrokle?

Patroklus. Když mne znáš, můžeš to říci ty.

Achilles. Ó, pověz, pověz.

Thersites. Projdu tu celou otázkou ještě jednou: Agamemnon velí Achillovi; Achilles je můj pán; já jsem znatel Patrokla a Patroklus je blázen.

Patroklus. Ty lotříku!

Thersites. Mlč, blázne! Ještě nejsem u konce.

Achilles. Má na to výsadu. – Dále, Thersite!

Thersites. Agamemnon je blázen, Achilles je blázen, Thersites je blázen. a jak již řečeno. Patroklus je blázen.

Achilles. Odůvodni to; – nu?

Thersites. Agamemnon je blázen, protože chce poroučet Achillovi, Achilles je blázen, protože si dá poroučeti od Agamemnona; Thersites je blázen, protože slouží takovému bláznu, a Patroklus je blázen od narození.

Patroklus. Proč jsem blázen?

Thersites. Na to se optej stvořitele; mně dostačí, že jsi. Hle, kdo to sem přichází?

Achilles. Patrokle, nechci mluvit s nikým. Přijď za mnou, Thersite.

Odejde.

Thersites. Tolik látařství,¹⁰⁰ kejklářství a darebáctví a vše jen o parohy a nevěstku! Čistý spor na znesváření stran a vykrvácení se do smrti. Suchý svrab na tu, která toho příčinou, a válka s chlípností je všechny shlt!

Odejde.

Vystoupí Agamemnon, Ulysses, Nestor, Ajax a Diomedes.

Agamemnon. Kde je Achilles?

Patroklus. Je v stanu, pane; ale churaví.

Agamemnon. Ať zví, že tady jsme. On vyplínil nám naše posly a my zapřeli svou hodnost, sami přicházejíce. To ať zví také, by snad nemyslíl, že netroufáme si znát místo své a nevíme, co jsme.

Patroklus. To řeknu mu.

Odejde.

Ulysses. My zahledli ho; vcházel do stanu a není nemocen.

Ajax. Ne, má nemoc lví, stůně pýchou srdce. Chcete-li býti k němu shovívavi, můžete říci, že je to těžkomyslnost; ale při mé hlavě, je to pýcha. Ale nač, jen nač? – Ať nám jen řekne příčinu. Na slovo, můj kníže.

Odstoupí s Agamemnonem.

Nestor. Co jest Ajantovi. že tak štěká na něho?

Ulysses. Achilles mu odloudil jeho blázna.

Nestor. Koho, Thersita?

Ulysses. Ano.

Nestor. Tedy nebude mít Ajax na co horlit, ztratil-li svou látku k tomu.¹⁰¹

Ulysses. Nikoliv; jak vidíte, jest mu látkou ten, kdo jeho látku má, Achilles.

Nestor. Tím lépe; jejich rozkol jest nám milejší jejich spolku. Ale bylo to divné spojením, když je blázen mohl přetrhout.

Ulysses. Přátelství nepoutané moudrostí bláznovství lehko rozváže.

Vrátí se Patroklos.

Zde Patroklos.

Nestor. A žádný Achill s ním.

Ulysses. Slon klouby má,¹⁰² leč pro poklonky ne;
má nohy k potřebě, ne k ohýbání.

Patroklos. Achilles vzkazuje, že líto mu,
cos jiného-li víc než zábava
a libost Vaši Velkost přimělo
v tak slavném průvodu jej navštívit,
a doufá, že to pouze pro zdraví
a vytrávení malá procházka
jest po obědě.

Agamemnon. Poslyš, Patrokle;
až dost už známe tyto odpovědi;
leč jeho výmluva, jsouc pohrdou
tak okřídlená, nemůž uletět
nám bez pozoru. Mnohou skvělost má
a víme, proč ji při něm uznávat,
leč všechny jeho ctnosti, od něho
nectnostně použity, začínají
už v našich očích lesku pozbývat,
ba možná, jako krásné ovoce
na špatné míse, neokuseny
že uhnijou. Jdi, vyříd' mu, že jdem
s ním promluvit; a neproviniš se,
když dodáš, že nám hrdý přes míru
a dvorný pod míru; že větší jest
v své domýšlivosti, než zač jej má
soud zdravý; mnozí vzácnější než on
že tady přisluhují divoké
té nedůtklivosti, v níž halí se,
svou vládčí zapírají svatou moc
a podpisují plni ohledů
tu jeho svrchovanost svéhlavou,
ba šetří jeho divých rozmarů
a jeho přílivů a odlivů
tak, jak by chod a celé vedení
té války v jeho vodách pluly jen.
To řekni mu a dodej, jestli tak
se přeceňuje, že ho nechceme,

však necháme ho ležet jako zbroj,¹⁰³
již nelze unést, řkouce tolik jen:
„Čin přines nám; tak nelze do války!
Nám čilý trpaslík je milejší
než spící obr.“ Jdi a vyříd' to.

Patroklus. Jdu; hned pak s odpovědí vrátím se.

Odejde.

Agamemnon. Nám z druhé ruky zpráva nestačí,
s ním chceme mluvit. Ulysse, vstupte.

Odejde Ulysses.

Ajax. Cožpak je víc než jiný?

Agamemnon. Ne více, nežli myslí sám, že jest.

Ajax. Je tolik? Nemyslíte, že se považuje za lepšího než já?

Agamemnon. O tom není pochyby.

Ajax. Ručíte za jeho domněnku a řeknete, že jest?

Agamemnon. Nikoliv, čacký Ajante; jste právě tak silný, chrabří, moudrý, ne méně vznešený,
ale daleko ušlechtilejší a povolnější.

Ajax. Proč by měl člověk být pyšným? Odkud se pýcha bere? Já nevím, co pýcha jest.

Agamemnon. Váš duch je tím jasnější, Ajante, a vaše ctnosti tím skvělejší. Hrdopýšek sama sebe
sřádá, pýcha jest mu jediným zrcadlem, polnicí, kronikou; a cokoliv samo sebe chválí kromě
činem, ničí chválou čin sám.

Ajax. Nenávidím pyšného člověka jako jikry ropuší.

Nestor (stranou). A přec je samolibý; není-li to podivné?

Vrátí se Ulysses.

Ulysses. Achilles nechce zítra do pole.

Agamemnon. A jeho důvod?

Ulysses. Neudává ho;
leč nesen proudem svého rozmaru,
nic neuznává, nectí nikoho
krom vůle své a osobivosti.

Agamemnon. Proč, slušně o to žádán, ze stanu
se zdráhá vyjít k nám na volný vzduch?

Ulysses. Nicoucí nic, když o ně požádán,
on činí důležitým; posedlý
je velikostí a mluví k sobě sám
jen s pýchou, zlehčující dech těch slov.
Ta domýšlivost v jeho krvi vše
a kypí tak, že síly duševní
a výkonné v té říši jeho bytí
se zvedly proti sobě zuřivě,
jej sama porážejíce. – Co dál?
Tak morovitě zpych, že smrtelné
již skvrny na něm křičí: „Ztracen jest.“

Agamemnon. Ať Ajax vejde k němu. – Milý kníže,
moh byste ve stanu jej pozdravit.

On prý si váží vás a kvůli vám
snad odvrátí se trochu od sebe.

Ulysses. Ó Agamemnone, tak nestaň se!

Ajantův každý krok nám bude svatý,
když půjde od Achilla. Zdali má
ten pyšný pán, jenž domýšlivost svou
jen vlastním tukem kropí, ze světa
nic do hlavy si nepřipouštěje
než to, co kolem něho točí se
a o něm dumá, – má-li zbožňován
být tím, jenž modlou nám jest víc než on?
Ne, tento třikrát vzácný, chrabrý kníže,
tak plně slovutný jak Achill sám,
s mou vůlí nesmí čacký nabytou
svou palmu¹⁰⁴ zlehčit aniž pokořit
svou hodnost tím, že k němu on by šel.
Tím jeho tučný pých by ztučněl ještě
a žár se přidal Raka souhvězdí,
když v létě velké slunce pohostí.¹⁰⁵
Ten kníže k němu! – Nedejž Jupiter,
a zahřmi spíš: „Jdi k němu ty, Achille!“

Nestor (*stranou*). Tot' výborné; kde třeba, hladí jej.

Diomedes (*stranou*). A jak tu chválu mlčky popíjí!

Ajax. Jdu k němu tam a pěstí brněnou
jej ve tvář udeřím.

Agamemnon. Ó ne, to nedělejte!

Ajax. A hrd bude-li na mne, proženu
tu jeho pýchu! Jenom pusťte mne.

Ulysses. Ó, ani za vše, o co válčíme!

Ajax. Ten malicherný, nestydatý chlap!

Nestor (*stranou*). Jak dobře líčí sebe!

Ajax. Což nemůže být lidský?

Ulysses (*stranou*). Jak havran kárá černost!

Ajax. Pusťím jeho rozmarům žilou.

Agamemnon (*stranou*). Nemocný chce býti lékařem.

Ajax. Kdyby každý smýšlel jako já...

Ulysses (*stranou*). Přestal by rozum náležet k dobrému mravu.

Ajax. Já bych to nesnesl; napřed by musel meče polykat. Má pýcha zvítězit?

Nestor (*stranou*). To by polovička vítězství byla tvá.

Ulysses (*stranou*). Deset dílů by mu připadlo.

Ajax. Však si ho uhnětu, že bude ohebným.

Nestor (*stranou*). Není ještě docela prohrát, přiložte chvály. Dolévejte, dolévejte; jeho ctižádost
je suchá.

Ulysses (*k Agamemnonovi*). Můj kníže, vy si tu neshodu až příliš k srdci béřete.

Nestor. Tak nečiňte, náš vůdce vznešený.

Diomedes. Už nutno bez Achilla bojovat.

Ulysses. To jméno samo už mu hořkostí. –

Zde muž! – Leč nechci mu to do očí
tak říkat. Raděj umlknu.

Nestor. Proč tak?

On není závistiv, jak Achill jest.

Ulysses. Ač, ví to svět! – je zrovna taký rek.

Ajax. Pes ničemná – a tak si s námi hrát!

Že není z Trojských!

Nestor. Jaká skvrna by
to byla na Ajanta. kdyby byl...

Ulysses. Snad hrdý.

Diomedes. Slávy chtivý.

Ulysses. Zarputilý.

Diomedes. Či podivínský, seabemilovný!

Ulysses. Dík nebesům, tys mírné povahy.

Buď veleben. kdo zplodil tě, i ta,
jež kojila tě; slaven pěstoun tvůj
a třikrát slavny dary přírody,
jež povznesly tě nad vši učenost!
Však pro toho, jenž k boji vycvičil
tvé rámě, Mars ať věčnost rozpolť
a dá mu půli. A co do síly,
ať Milo,¹⁰⁹ který býka unesl,
se schová před svalnatým Ajantem.
Tvou moudrost nechválím, jež jako mez,
jak plot a břeh tvé dokonalosti
se v šíř i v dálku pnoucí objímá.
Zde Nestor, učen starobylostí,
být musí, jest a nemůž jinak být
než moudrý; ale, otče, odpusťte,
mlád jako Ajax, rozvážliv jak on,
vy byste nad něj nevynikal nic –
však byl jen Ajax.

Ajax. Mám vás otcem zvat?

Nestor. Tak. dobrý synu.

Diomedes. Kníže Ajante,
jen jím se řiďte.

Ulysses. Nač tu prodlévat?
Ten jelen Achill v houští drží se.
Rač, velký vojevůdce, shromáždit
sněm válečný; zas noví králové
sem přišli k Tróji; zítra musíme
stát pevně v poli s mocí veškerou.
Ať východ, západ reky sebevětší
sem pro květ síla.¹⁰⁷ Ajax všechny předčí.

Agamemnon. Teď do rady. Ať Achill spí. Člun mořem
se lehce nese, lodí hloubky ořem.

Odejdou.

JEDNÁNÍ TŘETÍ

SCÉNA PRVNÍ

*Trója. – V Priamově paláci.
Vystoupí Pandarus a Sluha.*

Pandarus. Na slovo, příteli; nejste vy z průvodu mladého královice Parida?

Sluha. Jsem, pane, když jde přede mnou.

Pandarus. Chci říci, zdali u něho sloužíte?

Sluha. Ano, pane, sloužím Pánu.

Pandarus. To sloužíte pánu vznešenému; nemohu jinak než mu chválu vzdát.

Sluha. Ano, pochválen buď Pán.

Pandarus. Vy mne znáte, není-li pravda?

Sluha. Ano, pane, tak trochu.

Pandarus. Příteli, poznejte mne lépe; jsem z panstva, jménem Pandarus.

Sluha. Doufám, že Vašnost poznám blíže.

Pandarus. Tot' moje přání.

Sluha. Tedy jste ve stavu milosti.

Pandarus. Milosti – ne tak, příteli. „Vzácnost“ a „Urozenost“ jsou můj stav a titule.

Hudba za scénou.

Jaká to hudba?

Sluha. Nevyznám se v tom docela; hraje jich několik.

Pandarus. Znáte hudebníky?

Sluha. Zcela dobře, pane.

Pandarus. Komu hrají?

Sluha. Posluchačům, pane.

Pandarus. K čí libosti, příteli?

Sluha. K mé a každého, kdo má rád hudbu.

Pandarus. Myslím, na čí rozkaz hrajou, příteli?

Sluha. Na ničí, pane; hrajou na své nástroje.

Pandarus. Nerozumíme si, příteli. Jsem příliš zdvořilý a tys příliš zchytralý. Na čí žádost hrají ti hudebníci?

Sluha. A tak to tedy je, pane! – Inu na žádost mého pána Parida, který je tam osobně přítomen a s ním ta smrtelná Venuše, ta krev ze srdce¹⁰⁸ s spanilostí, ta lásky duše neviditelná.

Pandarus. Kdo, moje neť Kressida?

Sluha. I kdež, pane! – Helena. Cožpak to nepoznáváte z těch přívlastků?

Pandarus. Zdálo by se, člověče, žes urozenou pannu Kressidu nikdy neviděl. Chci Paridovi něco vyřídit od královice Troila. Přijdu na něho se zdvořilým útokem, neboť moje věc je naléhavá.

Sluha. Naléhavá. Ať si tedy lehne a řádně se vypoťí.

Vystoupí Paris a Helena s družinou.

Pandarus. Vše krásné vám, kníže můj, a celé té krásné společnosti! Krásná přání ve všech krásných věcech je krásně provázejte! Zvláště vás, krásná královno! Krásné myšlenky spočívejtež na vašem krásném polštáři!

Helena. Jste, milý pane, plný krásných slov.

Pandarus. Jste příliš laskava, líbezná královno. – Krásný princí, pěkná a vzrušná to hudba.

Paris. Vy jste ji přerušil, strýče, a jak jsem živ, musíte to napravit. Doplníte ji některou vlastní písni. – Má libozvučný hlas, Heleno.¹⁰⁹

Pandarus. Ne, paní, ne!

Helena. Ó pane!

Pandarus. Drsný, opravdu, velmi drsný.

Paris. Dobře díte, pane; ano, drsný, když nám to odpírá.

Pandarus. Mám nějaké jednání s princem. drahá královno. – Můj princí, neráčil byste mi dopřáti slova?

Helena. Ne, ne, tím nás neodbudete; rádi bychom vás slyšeli zpívat, opravdu.

Pandarus. Ráčíte žertovat, líbezná královno. – Tedy tak, můj princí. – Můj drahý králevic a nanejvýš ctěný přítel, Váš bratr Troilus...

Helena. Pane Pandare, medově sladký pane...

Pandarus. I jděte, jděte, líbezná královno –... se vám co nejlaskavěji poroučí.

Helena. Však nás o naši píseň nepřipravíte. Stane-li se tak, padni náš smutek na vaši hlavu!

Pandarus. Líbezná královno, líbezná královno; opravdu to je líbezná královno.

Helena. Zarmoutit líbeznou paní je šeredný hřích.

Pandarus. Ne, ne, to vám nepomůže, opravdu ne. Na taková slova nedám nic, ne ne. – A žádá vás, můj princí, bude-li se král při večeři po něm ptát, abyste ho omluvil.

Helena. Můj vzácný Pandare –

Pandarus. Co říká moje líbezná královno, moje nade vše, nade vše líbezná královno?

Paris. Co má dnes v úmyslu? Kde bude večeřet?

Helena. Ale, můj pane –

Pandarus. Co říká moje líbezná královno? Má neť se na vás rozhněvá. – To nemáte zvědět, kde večeří.¹¹⁰

Paris. Vsadím život na to, že u mé velitelky Kressidy.

Pandarus. Ne, ne, nic takového; to se mýlíte, Vaše velitelka je nemocná.

Paris. Tedy se omlouvám.

Pandarus. Tak, můj milý princí. Proč hádáte na Kressidu? – Ne, vaše ubohá velitelka je nemocná.

Paris. Už tuším.

Pandarus. Tušíte! Co tušíte? – Nuže, dejte mi loutnu.¹¹¹ – Tedy ano, líbezná královno.

Helena. Jste velmi laskav.

Pandarus. Má neť je hrozně zamilována do něčeho, co vy máte, líbezná královno.

Helena. Dostane to, pane, není-li to můj choť Paris.

Pandarus. On! – Ne, ani vidět ho nechce. Ti dva jsou spolu na štíru.

Helena. Kdyby se tak po hněvu spolu smířili, mohli by snadno ze dvou býti tři.

Pandarus. Mlčte, mlčte, už ani slova o tom. Teď vám zazpívám.

Helena. Ano, ano, prosím vás. Na mou věru, rozmilý pane, máte krásné čelo.

Pandarus. Jen si žertujte tak dál.

Helena. A zazpívejte o lásce. Ta láska nás všechny zahubí. Ó Mílku, Mílku, Mílku!

Pandarus. O lásce! Ano, o té to bude.

Paris. Ano, tak o lásce, lásce, o ničem jiném než lásce.

Pandarus. Opravdu, tak to začíná.

Zpívá.

Jen láska, láska stále!

Tvá, lásko, střílí zbraň

i jelena i laň;

a šíp tvůj nezabije

tím, že se v ránu ryje,

však že tam lechtá stále.

Milenci křičí „ach!“ – a mrou;

však smrtelnou co ranou zdá se,

z „ach“ promění se v „hej, ha, hou!“

a mroucí láska žije zase.

„Ach, ach!“ jen mžik, pak „hej, ha, ha!“

„ach, ach!“ mžik, sten, pak „hej, ha, ha!“

Hej, ho!

Helena. Opravdu, zamilován až po špičku nosu.

Paris. Má milá, nejí nic než holuby a to dělá horkou krev; horká krev plodí horké myšlenky, horké myšlenky horké činy a horké činy jsou láska.

Pandarus. To je tedy vznik lásky? – Horká krev, horké myšlenky a horké činy? Aj, toť jsou zmije – a je láska z plemene zmijí?¹¹² – Nejmilejší princí, kdo je dnes v poli?

Paris. Hektor, Deifobus, Helenus, Antenor a všechen mladistvý květ trojského rytířstva. Také já byl bych se dnes vyzbrojil, ale Helena nechtěla. Proč nešel můj bratr Troilus?

Helena. Věší hlavu nad něčím; vám známo, proč, pane Pandare.

Pandarus. Mně, líbezná královno? – Ne. – Rád bych zvěděl, jak se jim dnes dařilo. – Vy, princí, nezapomenete svého bratra omluvit?

Paris. Navlas tak, jak si přejete.

Pandarus. Mějte se dobře, líbezná královno!

Helena. Vyříd'te můj pozdrav své neteři.

Pandarus. Ano, líbezná královno.

Odejde. Polnice k ústupu.

Paris. Jsou z pole; pojďme v Priamově síni je pozdravit. Ty, milá Heleno, tam pomoz odzbrojiti Hektora. Ty vzdorné přazky, tknuty úbělem tvých prstů kouzelných, spíš poslechnou než ostří meče nebo úsilí helénských paží. Velký Hektor dřív své zbroje bude zbaven od tebe než všemi ostrovními knížaty.

Helena. Nám bude hrdostí mu posloužit; co z naší oddanosti přijme on, nám palmu naší krásy rozvětví, ba přezáří nás.

Paris. Má drahá, nade vše tě miluji!

Odejdou.

SCÉNA DRUHÁ

Zahrada v domě Pandarově.

Vystoupí Pandarus a Panoš Troilův, jda proti němu.

Pandarus. Nu což, kde je tvůj pán? U mé neteře Kressidy?

Panoš. Nikoliv, pane; čeká na vás, abyste ho tam doprovodil.

Pandarus. Ó, zde přichází.

Vystoupí Troilus.

No jak, no jak?

Troilus. Brachu, ty jdi.

Odejde Panoš.

Pandarus. Neviděl jste mou net'?

Troilus. Ne, Pandare; kol jejích dveří chodím jak nově příšlá duše, u Stygu když čeká na převoz. – Ó, buď můj Charón a rychle k oněm luhům převez mne, kde na záhonech liliových¹¹³ bych moh ulehnout, jež dány blaženým!

Ó milý Pandare, jen utrhni
peřestá křídla s plecí Mílkových
a letem ke Kressidě proved' mne.

Pandarus. Zde projděte se; hned ji přivedu.

Odejde.

Troilus. Mám závrať, nedočkavost točí mnou.

Slast v obraznosti je tak líbezná,
že okouzluje smysly mé; co bude,
až zprahlé patro vskutku okusí
ten lásky nektar třikrát čištěný!
Smrt, bojím se, mi hrozí, v mdlobách zmar
neb rozkoš příliš jemná, divomocná
a v líbeznosti příliš zladěná
pro chápavost mých smyslů tupějších.
Žeť toho bojím se, a mimo to,
že slasti vše mi splynou v jednu směs
jak v bitvě prchající nepřítel
těm, kteří honí jeho zástupy.

Vrátí se Pandarus.

Pandarus. Dostrojuje se; bude tu hned. Teď seberte svůj vtip. Zardívá se a dýchá tak prudce,
jako by byla poděšena strašidlem. Přivedu ji... Jest to ta nejhezčí šelmička na světě a
oddychuje tak rychle jako právě chycené vrabčátko.

Odejde.

Troilus. Touž tísni moje hrud' je sevřena;
mé srdce bije víc než horečně
a všechny moje síly ztrácejí
svou výkonnost jak vasalstvo, když náhle
se potká s majestátu pohledem.

Vrátí se Pandarus s Kressidou.

Pandarus. Pojd', pojd'; nač se červenat? Stud je dětinství. Tady ji máte; přisahejte jí totěž, co jste
přisahal mně. – Jak, chceš nám upláchnout? Musíme tě zkrotit bděním jako sokola? ¹¹⁴ Pojd'
sem, pojd' sem; budeš-li couvat, zapřáhnem tě k voji. – Proč na ni nemluvíte? Odhrňte závoj¹¹⁵
a podívejte se na ten svůj obrázek. Ach, nastojte! Že se tak bojíte zhřešiti na bílém dni! Kdyby
byla tma, shodli byste se dřívě. – Tak, tak, jen dál a zajměte svou královnu!¹¹⁶ No, to byla
přece hubička! Zde začni stavět, tesaři, vzduch je tu líbezný. Opravdu, srdce z těl si
vybojujete, než vás pustím od sebe. Kachny na rybníce jsou pro poštolku i sokola. Jen dál, jen
dál!

Troilus. Zbavila jste mne všech slov, děvo.

Pandarus. Slovy se dluhy neplatí; skutky jí dejte. Ale také o skutky vás připraví, až zkusí vaši
činnost. Jak? – Nové zobkování? – Toť jako pečeť na smlouvu: „Na svědectví tomu dotyčné
strany vzájemně atd.“ – Vejděte, vejděte. Dám zatopit.

Odejde.

Kressida. Není libo dále, můj princi?

Troilus. Ó Kressido, kolikrátě již jsem si toho přál!

Kressida. Přál, můj princi? – Dejtež bohové – Ó můj princi!

Troilus. Co mají dáti bohové? – Nač ty krásné přerývky? – Jakou rušivou sedlinu vidí má
líbezná dívka ve studánce naší lásky?

Kressida. Víc sedliny než vody, mají-li mé obavy oči.

Troilus. Obavy dělají z andělů d'ábly; nikdy dobře nevidí.

Kressida. Slepá bázeň vedená vidoucím rozumem nalézá půdu bezpečnější než slepý rozum klopýtající bez bázně. Strach před nejhorším často vyhojí nejhorší.

Troilus. Ó nemějž strachu, moje paní; v Mílkově slavném průvodu není obludy.

Kressida. A také nic obludného?

Troilus. Nic než co děláme sami: jen to, když slibujeme, že moře vypláčem, budem v ohni žít, polykat skály, tygry krotit, a domníváme-li se, že jest naši paní tíže vymýšleti zkoušky pro nás než nám podstoupiti jakoukoliv od ní uloženou nesnáz. Toť jest obludnost v lásce, paní moje, že vůle jest nekonečná a provedení obmezené, touha bezměrná a čin otrokem ohraničenosti.

Kressida. Říká se, že všichni milenci přísahají splnit víc, než mohou, a přece si ještě v záloze nechávají schopnost k něčemu, co nikdy nesplní; že příslibují nad sílu desíti a vykonají méně než desítina jednoho. Nejsou-li obludami ti, kteří mají hlas lva a skutky zaječí?

Troilus. Jsou takoví? My nikoliv. Ceňte nás podle toho, jak jsme zkoušeni, plaťme za to, čím se osvědčíme. Naše hlavy zůstaňtež nepokryty, dokud je nekorunuje zásluha. Žádná dokonalost očekávaná v příští neměj platnosti teď. Nechceme dáti zásluze jméno před narozením, a když se narodí, budiž její název skromný. Málo slov pro počestnou věrnost. Troilus bude Kressidě takým, že ať zloba řekne to nejhorší, bude to věrnosti k smíchu, a co věrnost může říci nejvěrněji, nebude věrnější než Troilus.

Kressida. Není libo dále, můj princí?

Vrátí se Pandarus.

Pandarus. Jak, stále se ještě zardíváte? – Ještě není konec řeči?

Kressida. Nuže, ujče, ať se dopustím jakékoliv pošetilosti, přičtu ji vám.

Pandarus. Děkuji ti za to; dostane-li princ od tebe kluka, dáš mi ho. Bud' věrna králevici; zklame-li tě, kárej pro to mne.

Troilus. Teď znáte své rukojmí, slovo ujcovo a mou pevnou věrnost.

Pandarus. Ano; a já také za ni ručím svým slovem. U holek našeho rodu trvá to dlouho, než se dají získat, ale jakmile získány, jsou stály; opravdové lopuchy, věřte mi; kam se hodí, zůstanou viset.

Kressida. A teď mi smělost srdce dodává:

já, princí Troile, vás milovala
dnem nocí mnoho dlouhých měsíců.

Troilus. Proč byla Kressida tak nepřístupna?

Kressida. Jen zdánlivě; já byla získána
již prvním pohledem, jenž, odpusťte...!
Když tolik přiznám, tyran budete. –
Teď miluji vás; dosud však ne tolik.
bych neovládla to. – Ne, ne, v tom lhu,
mé myšlenky jak nezvedené děti
svou svéhlavostí matku přerostly.
Nás pošetilých! – Proč jsem žvatlala?
Kdo má být věren nám, když samy sebe
tak zrazujeme? – Leč, ač milujíc,
nic jsem se o vás neucházela;
a přec jsem, věru, přála si být muž,
neb aby ženy měly právo mužů
říct první slovo. – Zdržte, milený,
můj jazyk, sice u vytržení
cos řeknu, čeho budu litovat.

Hle, hle, jak vaše zmlklost, úkladná
v svém tichu, ukrádá mé slabosti
již samu duši mého tajemství.
Mé rty mi zamkněte.

Troilus. To učiním,
ač hudba líbezná z nich vychází.

Pandarus. Hezky, na mou věru.

Kressida. Můj princi, odpusťte mi, prosím vás,
já nechtěla tak o polibek žádat.
Mně stud! Ó nebe, co jsem učinila!
Pro tentokrát se musím loučit, princi.

Troilus. Se loučit, drahá Kressido?

Pandarus. Loučit – no, na to máš dost času až zítra ráno.

Kressida. Mlčte, prosím vás.

Troilus. Co je vám proti myslí, děvo?

Kressida. Má vlastní společnost, pane.

Troilus. Té ujít nemůžete.

Kressida. Nechte mne odejít a zkusím to. –

Duch jakýs mého „já“ zde zůstává,
však dobrý ne, neb sebe opouští,
by jinému byl bláznem. – Kéž jsem pryč!
Kde jest můj rozum? – Nevím již, co mluvím.

Troilus. To dobře ví, kdo mluví moudře tak.

Kressida. Snad, pane, více lsti než lásky v tom
a já tak nekrytě vše vyznala,
bych nastražila srdci vašemu.
Však jste-li moudrý, nemilujete;
neb moudrým být a milovat kdo z lidí
je schopen? – To jen u bohů se vidí.

Troilus. Ó kéž bych věřit moh, že možno ženě
– a možno-li, chci o vás věřit to –
své lásky kahan živit na věky;
svou stálost mladou, svěží zachovat
dél krásy zevní, s duší, která vždy
se obnovuje, třeba stárla krev!
Neb kéž bych mohl přesvědčení mít,
že ryzosti a věrnosti mé k vám
vstříc vyjde rovnocenná jakost
a váhou láska čistě tříbená!
Jak byl bych povznesen! – Leč, nastojte!
Jsem pravdiv jako pravdy prostota
a prostší nežli dětství věrnosti.

Kressida. Touž zbrání válčím s vámi.

Troilus. Svatý boj,
kde právo s právem o laur¹¹⁷ kříží zbroj!
Milenci v příští budou Troilem
svou věrnost dokládat. Až jejich verš
pln slibů, přísah, hlučných porovnaní

již podobenství míti nebude
a unaví se opakováním:
„Jak ocel věren, jako slunce dni,
vzrůst květů luně,¹¹⁸ druhu hrdlička,
železo magnetu, zem svému středu“ –
pak po všech porovnáních věrnosti
co její pravý vzor se řekne: „Věren
jak Troilus“ a bude korunou
to básně, posvěcujíc každý verš.

Kressida. Kéž prorok jste! – Já zrádnou budu-li
neb o vlas odchýlím se od pravdy,
až zestárnuv čas zapomene se,
déšť vymele i trojské kameny
a slepé zapomnění zhltá města
a mocné říše beze stopy v prach
se rozpadnou, i potom upomínka
od zrady k zradě u proradných děv
mou zrádnost trestej. Řeknou-li: „Tak klamná
jak vítr, voda, země písčítá,
k beránku liška, k jalůvčeti vlk,
pard k srně nebo k synu macecha,“
ať dodají co střelu klamu v hrud':
„Tak zrádná, jako byla Kressida.“

Pandarus. Nuže, smlouva je uzavřena; pečeť na ni, pečeť na ni! Já budu svědkem. Zde držím
ruku vaši, zde mé neteře. Budete-li si někdy nevěrní po toliké práci, co mi to dalo, abych vás
dostal k sobě, ať se všichni žalostní tlampači až do skončení světa zovou po mně; všichni
slujte Pandary. Kdekterý věrný muž buď Troilem, kdekterá zrádná ženská Kressidou a
kdekterý dohazovač Pandarem!¹¹⁹ Řekněte „amen“.

Troilus. Amen.

Kressida. Amen.

Pandarus. Amen. A tedy¹²⁰ vám ukážu komůrku s postelí; a tu postel, aby neklevetila o vašem
hezkém dostaveníčku, utiskněte do smrti.¹²¹ Pryč!

Odejdou Troilus a Kressida.

A Mílek přej všem němým dívkám¹²² tady
komůrky, lůžka, Pandarovy rady.

Odejde.

SCÉNA TŘETÍ

Řecký tábor.

Tuš. – Vystoupí Agamemnon, Ulysses, Diomedes, Nestor, Ajax, Menelaus a Kalchas.

Kalchas. Teď, knížata, za služby vykonané
čas příhodný mi káže hlasitě
chtít odměnu. – To uvažte, že pro vid
svůj do budoucna z Tróje vyšel jsem,
své statky nechal, jméno zrádce vzav;
že od bezpečných, zaručených výhod
jsem na nejisté štěstí vydal se,
vše vzdáliv od sebe, co čas a známost,

zvyk, stav můj učinily přátelským
a přívětivým tam k mé povaze;
a zde, bych sloužil vám, jsem cizincem
se ve světě stal novým, neznámým.
I prosím, byste jako závdavkem
teď malou přízeň prokázali mi
z těch mnohých, které v slibu zapsány
a jež, jak dítě, žijou v prospěch můj.

Agamemnon. Co chceš, Trójane? Vyslov žádost svou.

Kalchas. Vám včera zajatec pad do rukou
Antenor jménem, velmi ctěný v Tróji.
Již kolikrát – a měli jste můj dík –
jste žádali za velkou výměnu
mou Kressidu, a Trója odmítla;
však ten Antenor, vím, je takou vzpruhou
v jich věcech, že vše jejich úrady
bez jeho vůdčí síly ochabnou
a že by kohos krve královské,
ba Priamova syna dali nám
zaň výměnou. Jej, velká knížata,
zpět pošlete mou dceru vykoupit
a její volnost splatí všechny služby,
jež konal jsem vám snahou vítanou.

Agamemnon. Ať Diomedes dopraví ho tam
a s Kressidou se vrátí. Kalchas měj,
co od nás žádá. Milý Diomede,
k té výměně se čacky připravte
a zprávu přineste, zda Hektor zítra
na výzvě trvá. Ajax hotov jest.

Diomedes. Ten úkol podniknu; a jest to břímě,
jež hrdě nesu.

Odejdou Diomedes a Kalchas.

Vystoupí Achilles a Patroklus před svůj stan.

Ulysses. Hle, před svým stanem Achill stojí tam;
rač vůdce náš jít cize kolem něho,
jak byl by zapomněn; vy, knížata,
naň nedbale a vlašně pohleďte;
já půjdu poslední. Snad zeptá se mne,
proč díváno se naň tak úkosem.
Pak výsměch můj buď lék, jak jeho pych
v něm ochuraví z vaší cizoty,
a který on pít bude ochotně.
Snad poslouží mu. Pýcha zrcadlem,
by zřela sebe, zas jen pýchu má,
neb kolen pokora jen zpupnost sytí
a hrdému se poplatkem zdá býti.

Agamemnon... Váš návrh provedem a nevšímavi
se budem stavěti, jak půjdem kol;

z vás každý též; a buď ho nepozdrav,
neb jenom nedbale, což pocítí
hloub nežli přehlednut. – Já napřed jdu.

Achilles. Jde vojevůdce se mnou promluvit?

Mou mysl znáte. S Trójí neválčím.

Agamemnon. Co říká Achill? – Chce mi něco snad?

Nestor. Chcete-li, kníže, něco vojevůdci?

Achilles. Ne.

Nestor. Nic, pane můj.

Agamemnon. Tím lépe.

Odejdou Agamemnon a Nestor.

Achilles. Dobrý den, dobrý den.

Menelaus. Jak je, jak je?

Odejde.

Achilles. Co posmívá se mi ten paroháč?

Ajax. Nu jak, Patrokle?

Achilles. Dobré jitro, Ajante.

Ajax. Ah? –

Achilles. Dobré jitro.

Ajax. No, také dobrý zítřek.

Odejde.

Achilles. Co chtějí ti lidé? – Nevědí, kdo Achill?

Patroklus. Jdou kolem cize; klanivali se

a posílali k Achillovi dřív

své úsměvy a šli tak pokorně,

jak plížejí se k svatým oltářům.

Achilles. Což jsem tak zlevněl dobou poslední?

Jeť jisto: velkost s štěstím rozpadlá

se rozpadne i s lidmi; padlý čte,

co jest, hned v očích druhých, jakmile

sám ucítí svůj pád; neb lidé jsou

jak motýli a obracejí pyl

svých křídel jenom k létu. Žádný člověk

jen vůbec proto, že je člověkem,

cti nepožívá, ale pro ty cti,

jež mimo stojí – hodnost, bohatství

a přízeň, často nahodilé tak

jak zásluha. Když padnou, vrátké jsouce,

i láska, jež se o ně opírá,

těž vrátká, klesá, a tak v pádu tom

druh druhu strhující zmírají.

Tak není u mne; Štěstěna a já

jsme přáteli a všemu těším se,

co mé kdys bylo, bohatě jak dřív,

až na pohled těch lidí, kteří tuším

cos na mně vidí nehodného již

těch valných poct, jež vzdávali mi dřív. –

Hle, zde Ulysses; vyruším ho z čtení.

Ulysse!

Ulysses. Velký synu Thetidin!

Achilles. Co čtete?

Ulysses. Kterýs podivín tu píše:

„Člověk, ať sebevzácněj nadaný
a obdařený v sobě nebo vně,
se nemůž pochlubit, že má, co má,
ni ucítit, co má, krom odleskem.
Ctnost jeho, vyzařujíc na jiné,
je rozhrává a oni vracejí
to teplo zase tomu, kdo je dal.“

Achilles. To není podivínské, ne, Ulysse.

Vždyť krásu, nesenou zde na tváři,
kdo má ji, nezná; ona jeví se
jen očím jiných; aniž oko samo,
z všech smyslů nejvíc oduševnělé,
se vidí, jen když vyjde ze sebe:
jen oko proti oku navzájem
se zdraví obaplným obrazem,
neb zrak se nevrací sám do sebe
dřív, než kdy vyšed, zrcadlí se tam,
kde vidí se. To není podivné.

Ulysses. Tím tvrzením si hlavu nelámu,

jeť známé; – ale cílem autora,
jenž dokazuje ve svých vývodech,
že nikdo není pánem něčeho,
než svými dary jiné podělí,
a sám si jest jich ceny nevědom,
než vidí je tvar bráti v pochvale,
kde šíří se; tak jako klenutí
hlas vrací neb jak brána kovová,
když slunci čelí, přijímá a zpět
zas vrhá jeho podobu i žár.
Nad tím se zamýšlím i vzpomněl jsem
na ničím neslavného Ajanta.
Ó nebe, jaký člověk, – pravý kůň,
jenž má, co neví sám. Ó přírodo,
co věci zdá se nízkých na pohled,
jež vzácný v užití, co jiných zas
je draze ceněno, ač nuzny jsou!
Však zhlédnem zítra – činem náhodou
mu vrženým Ajanta slavného!
Ó bozi, co tak mnohý vykoná,
co jiný vykonati pomíjí,
jak ten do záře vratké Štěstěny
se vplíží, kdežto onen na hlupce
si hraje před jejíma očima,
jak ten se vjídá v pýchu jiného,

kdež pýcha postí se v své marnosti!
Hle, jak to řecké panstvo na plece
již klepá nehybnému¹²³ Ajantu,
jak na prsa by reku Hektoru
byl šláp a velká Trója kvílela!

Achilles. Žet' tak; šli kolem mne jak lakomci
kol žebráků; a slova vlídného
mi nedarovali ni pohledu.

Či všech mých činů zapomenuto?

Ulysses. Čas, pane můj, má ranec na zádech.
kam hází almužny v krk zapomnění,
té velké nevděčnosti nestvůry.¹²⁴
Ty drobty, velké činy minulé,
tak rychle zhltány, jak hozeny,
jak vykonány, zapomenuty.
Jen vytrvalost, milý kníže můj,
čest skvoucí uchová. Kdo hotov s dílem,
jde z módy a jak pancíř rezavý
se věší za pamětnost k posměchu.
Chop daný mžik; neb takou těsninou
jde čest, že pouze jeden může vpřed.
Té stezky drž se, neboť řevnivost
má tisíc synů, kteří tobě v sled
jdou jeden za druhým. Ti, couvneš-li
neb uhneš stranou z cesty kupředu,
jak příval kolem tebe řítí se
a ze všech nejzadnějším zůstaneš,
neb jako čacký oř, jenž v čele kles,
tam ležíš a voj zadní, zhrzený,¹²⁵
se žena přes tebe, tě zašlape.
Co oni činí teď, byť menší bylo
tvých skutků minulých, je přeskočí.
Neb čas jest jako krčmář obecný,¹²⁶
jenž odcházejícímu lehounce
potřásá rukou a již vztahuje
páž druhou, jak by chtěl se rozletět
vstříc nově příchozímu. Vítání
se vždycky usmívá a „sbohem“ vzdechem
se loučí. Ó, jen nechtěj hodnota
brát za to odměnu, co bylo kdys;
neb krása, duch, rod,¹²⁷ v službách zásluha
a dobročinnost, láska, přátelství,
vše závistnému, utrhačnému
jsou času poddány. Jest jeden rys,
jímž od přírody sdružen celý svět:
že veleben tret novorozený,
byť utvořen byl z věcí minulých,
a pozlacený prach že chválen víc

než samo zlato prachem pokryté.
Zrak nynějška věc chválí nynější.
Tož nediv se, ty velký, celý muži,
že všichni Řeci klanět začali
se Ajantu; neb věci v pohybu
spíš padnou do očí než nehybné.
Dřív tys byl slaven, byl bys také dnes,
a budeš zas, jen kdybys za živa
se nezakopával a ve stanu
svou slávu nevěznil, ty, který zde,
na těchto polích, činy slavnými
i samých bohů vzbudil řevnivost
a přiměl k boji velikého Marta.

Achilles. Držím se stranou z vážných důvodů.

Ulysses. Leč proti vaší zdrženlivosti
jsou jiné vážné víc a rekovné. –
Je známo, jednu z Priamových dcer
že milujete.¹²⁸

Achilles. Známo!

Ulysses. Jaký div!

Pud prozíravosti bdělého státu
zná každé zrnko zlata Plutova,
dno v nedoměrných najde hlubinách,
dlí s myšlenkou a skoro jako bozi
ji odhaluje v němém kolébce.
Jeť v duši státu tajemství, jež nikdy
si netroufala zvěstnost proniknout,
jež v působení svém je božské víc,
než dech i pero mohou vyslovit.
Vše, co jste kdy měl s Trójí společno,
tak dobře, kníže, známo nám jak vám,
a víc Achillovi by slušelo,
by zmohl Hektora než Polyxenu.
Žel bude doma junu Pyrrhovi,
až tuba slávy zazní ostrovy
a řecké dívky k tanci zapějí:
„Achilla zmohla sestra Hektorova,
náš velký Ajax čacký skolil jej.“
Teď sbohem, kníže, chci váš přítel slout:
přes led, jež měl jste drtit, klouže bloud.
Odejde.

Patroklus. Já také měl vás k tomu. – Ženština,
jež drzou stala se a mužatkou,
se neprotiví o nic víc než muž,
jenž v činu zeženštl. Mne kárají;
neb myslí, že má nechut' k válčení
a vaše velká ke mně náklonnost
vás pozdržují. – Milý, vzchopte se,

ať slabý marnil, Mílek, uvolní
vám šíji z milostného objetí
a jako kapka rosy z hřívky lví
je do čirého vzduchu rozmeten.

Achilles. Má Ajax bojovati s Hektorem?

Patroklus. Tak jest a mnoho cti snad nabude.

Achilles. Má pověst, vidím, nyní v sázce jest
a moje sláva těžce zraněna.

Patroklus. Ó, tedy střeďte se; neb hojí se
jen těžce rány samozadané.

Když malomocně nutnost pomíjíš.
tím nebezpečí dáváš plnou moc
a přikrade se¹²⁹ jako zimnice,
i na slunci když sedíš nečinně.

Achilles. Jdi, milý Patrokle, a zavolej

Thersita; k Ajantovi poslati
chci toho blázna. požádati ho,
by pozval trojské reky po boji
sem na návštěvu neozbrojené.
Mám zrovna ženskou touhu, choré přání
zde vidět velikého Hektora,
jak oděn v míru; promluvíti s ním
a v tvář mu nahledět se do syta.
Hle, práce uspořena!

Vystoupí Thersites.

Thersites. Zázrak!

Achilles. Co?

Thersites. Ajax chodí polem sem a tam a hledá sám sebe.

Achilles. Jak to?

Thersites. Zítřka bude mít souboj s Hektorem a je tak prorocky hrdý na bohatýrský výprask, že
mlčky třeští.

Achilles. Jak to může být?

Thersites. Inu, vykračuje si jako páv – krok a postoj; zamýšlí se jako hospodská neumějící
účtovat jinak než z hlavy, hryže se do rtů s politikářským pohledem, jako by říkal: „V té hlavě
je vtip, jen kdyby chtěl ven!“ A on tam je, však leží tam tak studeně jako oheň v oblázku¹³⁰ a
neukáže se bez vykřesání. Po tom člověku je navždy veta, neboť nezlomí-li mu Hektor vaz v
boji, zlomí si ho sám svou ješitností. Mne nepoznává. Řekl jsem: „Dobré jitro, Ajante!“ a on
na to: „Díky, Agamemnone!“ Co myslíte o člověku, který mne považuje za vojevůdce? Stala
se z něho opravdová zemská ryba, nemá, netvor. Mor na domýšlivost! Dá se nosit po obou
stranách jako kožená kazajka.

Achilles. Musíš být mým vyslancem k němu, Thersite!

Thersites. Kdo, já? On nikomu neodpoví; odpovídání je pod jeho důstojností; mluvení je pro
žebráky, on má jazyk v paži. – Dejte si ho ode mne představovat. Ať se mne Patroklus táže a
uvidíte velkoslávu Ajantovu.

Achilles. Do něho, Patrokle! Řekni mu, že pokorně prosím bohatýrského Ajanta, aby pozval
nejrekovnějšího Hektora neozbrojeného k návštěvě do mého stanu i aby opatřil bezpečný
průvod pro jeho osobu od nejslavnějšího, šest- nebo sedmkrát slovného nejvyššího vůdce
řeckého vojska, Agamemnona, et cetera. Učiň tak.

Patroklus. Jupiter žehnej velkému Ajantovi.
Thersites. Hm!
Patroklus. Přicházím od vzácného Achilla...
Thersites. Ha!
Patroklus. ... který vás co nejpokorněji prosí, abyste pozval Hektora do jeho stanu...
Thersites. Hm!
Patroklus. ... a opatřil mu bezpečný průvod od Agamemnona.
Thersites. Agamemnona?
Patroklus. Ano, kníže.
Thersites. Ha!
Patroklus. Co tomu říkáte?
Thersites. Bůh s vámi! Z celého srdce váš!
Patroklus. Vaše odpověď, pane –
Thersites. Bude-li zítra hezky, v jedenáct hodin to dopadne tak neb onak; ale ať tomu jakkoliv, zaplatí mi to, nežli mne dostane.
Patroklus. Vaše odpověď, pane –
Thersites. Buďte zdrav; z celého srdce váš.
Achilles. Je opravdu tak naladěn?
Thersites. Ne, je tak rozladěn. Jakou hudbou to bude v něm hrát, až mu Hektor rozbije lebku, nevím, ale jsem jist, že žádnou, leda by si houslař Apollo nadělal z jeho šlach struny.
Achilles. Pojď, doneseš mu psaní, hned.
Thersites. Dejte mi ještě jedno pro jeho koně, neboť ten je rozumnější!
Achilles. Můj duch je zkalen, jako pohnutá je studánka. Sám nedohlédám dna.
Odejdou Achilles a Patroklus.
Thersites. Kéž by se ta studánka tvého ducha opět zčistila, abych z ní mohl napojiti osla. Byl bych raději hnidou v ovčí vlně než takovou rekovskou pitomostí.
Odejde.

JEDNÁNÍ ČTVRTÉ
SCÉNA PRVNÍ

Trója. – Ulice.

Vystoupí z jedné strany Aeneas a Sluha s pochodní; z druhé strany Paris, Deifobus, Antenor, Diomedes a jiní s pochodněmi.

Paris. Hle! – Hoj! – Kdo je to tam?
Deifobus. Aeneas, pane.¹³¹
Aeneas. Sám králevic? – Já, princí Paride, tak dobrou příčinu mít jako vy si poležet, jen úkol nebeský by moh mou družku o mne oloupit.
Diomedes. Já též tak myslím. – Dobrý den, Aeneo!
Paris. Rekovný Řek, Aeneo; podejte mu ruku. – Svědkem vaše vlastní řeč, když vyprávěl jste, jak vás Diomed den za dnem celý týden honil¹³² v poli.
Aeneas. Zdráv buďte, bohatýre, celý čas, co potrvá to vlídné přiměří; však potkáme-li ve zbroji se zas, tak chmurný vzdor vám buď, jak srdce jen

můž vymyslet a chrabrost vykonat.

Diomedes. Jedno i druhé vítá Diomed.

Krev naše klidna teď, a tedy zdar!
Leč v zápasu až vhodný dá to čas,
věz Jov, že budu lovcem na tvůj život,
co stačí síla, snaha má i lest.

Aeneas. Lva budeš honit, který uprchá,
zpět obraceje tvář. Bud' vlídně vítán
zde v Tróji. Při Anchisa životu,
bud' vpravdě vítán! Rukou Venušinou
se zapřísahám, nikdo z živoucích
v tom způsobu nemůže horlivěji
mít něco rád, co hodlá usmrtit.

Diomedes. Jsme zajedno. Dejž Jov Aeneovi

– los jeho meč můj neoslaví-li –
žít tisíc plných slunce oběhů!
Leč pro mou žhoucí čest ať ranami
na každém údu umře zítra hned.

Aeneas. Však dobře známe jeden druhého.

Diomedes. To tak; a prahnem poznati se hůř.

Paris. Tot' nejzlovolnější je vlídný pozdrav
a záštná láska nejrytější,
již jsem kdy poznal. – Co tak záhy, pane?

Aeneas. Král pro mne poslal, ale nevím proč.

Paris. Vzkaz jeho nesu: byste toho Řeka
do domu Kalchantova provodil
a vydal mu tam sličnou Kressidu
za uvolněného Antenora.

My provodíme vás; neb libo-li,
tam spěšte napřed. Stále¹³³ myslím si,
ba spíše bezpečnou mám vědomost,
že bratr Troilus tam přes noc dnes.
Nuž vzbud'te jej a oznamte náš příchod
a rcete mu, proč jdeme. – Bojím se,
že rádi vítáni tam nebudem.

Aeneas. Tot' jisto; Troilus by raději
zřel Tróji odnesenu do Řecka
než z Tróje Kressidu.

Paris. Leč nelze jinak;
neb trpká nutnost doby tak to chce.
Nuž tedy jděte; přijdem za vámi.

Aeneas. Všem dobré jitro.

Odejde Aeneas a Sluha.

Paris. Teď řekněte mi, čacký Diomede,
a pravdou, v ryzí duši přátelství,
kdo myslíte, že Heleny víc hoden,
já, nebo Menelaus?

Diomedes. Oba stejně.

On zaslouží ji mít, jenž hledá ji
v pekelných mukách, s takým nákladem,
nic nehledě na její poskvřnu;
a vy ji podržet, jenž bráníte ji,
nic pachut' její necti necítě,
s tak velkou ztrátou bohatství a přátel;
on, lkavý paroháč, jenž vypil by
až na sedlinu vyvětralý brak,
vy, rozkošník, jenž z beder nevěstčích
si libuje své pěstít dědice.

Jste sobě navlas rovni na zásluhy,
jen o nevěstku těžší ten neb druhý.

Paris. Jste příliš trpký na svou krajanku.

Diomedes. Ne, onat' příliš trpkou na svou vlast.

Za každou zrádnou krůpěj ve vilných
těch jejích žilách řecký život pad,
za každý květlík váhy zkažené
té mršiny byl Trójan usmrčen.

Co hlesla, tolik nedchla dobrých slov,¹³⁴
co Řeků, Trojských za ni kleslo v rov.

Paris. Vy, Diomedé, jako obchodník

věc kupovanou podceňujete;
my mlčky hodnotu své věci známe
a nechválíme to, co neprodáme.¹³⁵

Nuž, půjdem tudy.

Odejdou.

SCÉNA DRUHÁ

Dvůr v domě Pandarově.

Vystoupí Troilus a Kressida.

Troilus. Jitro je chladné; ušetři se, milá.

Kressida. Já tedy, milý, ujce zavolám;
on vrátka otevře.

Troilus. Ne, nebuď ho.

Jdi spat, jdi spat; sen krásné oči ty
ať uzamkne¹³⁶ a dá tvým smyslům klid
tak hebký jako děcku prostému
všech myšlenek.

Kressida. Nuž tedy dobrý den.

Troilus. Ted' spat, prosím tě.

Kressida. Omrzela jsem tě?

Troilus. Ó Kressido, jen že už čilý den
skřivánkem vzbuzen zvedá havěť vran
a snívá noc dál nechce ukrývat
slast naši, jdu... věř, jinak zůstal bych.

Kressida. Noc byla příliš krátká.

Troilus. Neblahá
to čarodějka – lidem zločinným

se vleče jako peklo, ale prchá
z ruk lásky střelhitější perutí
než pomyšlení. – Nachladíš se mi
a pohněváš se na mne.

Kressida. Zůstaň, prosím.

Vy muži nikdy zůstat nechcete.
Ó pošetilá Kressido, – kéž dál
bych byla odpírala – byl bys zůstal.
Slyš, někdo vzhůru!

Pandarus (*za scénou*). Jak, všechny dveře zotvírány zde?

Troilus. Tvůj ujec.

Kressida. Mor na něj! Ted' se bude vysmívat.

To bude život nesnesitelný.

Vystoupí Pandarus.

Pandarus. No jak, no jak, co dělá panenství?

Aj, dívčino! Kde je má Kressida?

Kressida. Ó, jděte, zlý a posměvačný ujče!

Dřív svádí, napotom se vysmívá.

Pandarus. Já svádět, svádět? – K čemu, řekni mi;
co udělati jsem tě pobádal?

Kressida. Však víte; jděte. Nikdy dobrý sám
těž toho nestrpíte u jiných.

Pandarus. He, he! Ach, ubožátko! Nešťastná ta koroptvička nespala celou noc? Nedal ti spát ten
ošklivý muž, nedal? Kozel ho vezmi!

Klepání zvenku.

Kressida. Což jsem to neřekla? Kéž někdo tak
mu tepal do hlavy! – Kdo je to tam?

Vy, milý ujče, podívejte se,
a princi, vy, zpět do mé komnaty.

Vy usmíváte se tak podivně,¹³⁷
jak bych tím něco zlého myslela.

Troilus. Ha, ha!

Kressida. Ne, mýlíte se, takového nic
Klepání.

Jak úsilovný klepot! – Prosím vás,
jen do domu. Za polovici Tróje
bych nechtěla, by kdo vás viděl zde.

Odejdou Troilus a Kressida.

Pandarus. Kdo je to tam? Co se děje? Chcete mi roztlouci dveře? Nu co? O co jde?

Vystoupí Aeneas.

Aeneas. Dobré jitro, pane, dobré jitro!

Pandarus. Kdo to? Aeneas! – Na mou věru jsem
vás nepoznal. Co nového tak záhy?

Aeneas. Není tu princ Troilus?

Pandarus. Zde? Co by tady dělal?

Aeneas. I jděte, jděte, nezapírejte ho;
je nutno, aby se mnou promluvil.

Pandarus. Že je zde, povídáte? Chci na to přísahat, to' víc, než vím. Ostatně jsem přišel včera

pozdě domů. Co by tu dělal?

Aeneas. On! – Mlčte, mlčte; ubližujete mu, aniž byste věděl, jak; chcete mu být věren, abyste ho zradil. Arciť, nevíte o něm, ale přece jen jděte a přiveďte ho sem; jděte.

Vrátí se Troilus.

Troilus. Nuže, co jest?

Aeneas. Mám, princi, sotva kdy vás pozdravit; věc je tak naléhavá; za mnou jdou váš bratr Paris a Deifobus. Řek Diomed a náš nám vydaný Antenor, za kterého nutno hned před první obětí, v tu hodinu do rukou Diomedových dát Kressidu.

Troilus. To bylo ujednáno?

Aeneas. Priamem a radou trojskou. Za mnou v patách jdou, by provedli to.

Troilus. Jak mé vítězství si posměch ze mne tropí! Jdu jim vstříc; a my, Aeneo, jsme se potkali jen náhodou; zde nenašel jste mne.

Aeneas. Je dobře, princi; neníť příroda víc mlčenliva ve svých tajemstvích.

Odejdou Troilus a Aeneas.

Pandarus. Je to možno? – Sotva nabyto, již pozbyto? Čert vezmi Antenora! Mladý králevic se zblázní. Mor na Antenora! Že mu nezlomili vaz!

Vrátí se Kressida.

Kressida. Co se tu děje? Kdo zde byl?

Pandarus. Ach, ach!

Kressida. Proč vzdycháte tak hluboce? Kde je princ? Odešel? Povězte mi, drahý ujče, co se děje?

Pandarus. Kéž bych byl tak hluboko pod zemí, jako jsem nad ní!

Kressida. Ó bohové! Co jest?

Pandarus. Jdi do domu, prosím tě. Kéž jsi se nikdy nenarodila! Já věděl, že budeš jeho smrt. Ubohý princ. Mor na Antenora!

Kressida. Dobrý ujče, prosím vás, na kolenou vás prosím, co se stalo?

Pandarus. Musíš pryč, děvče, musíš pryč. Vydají tě za Antenora. Musíš k svému otci a pryč od Troila. Bude to jeho smrt, bude to jeho zkáza; to nepřečká.

Kressida. Ó nesmrtelní bozi! Nechci jít.

Pandarus. Ty musíš.

Kressida. Já nechci, ujče! Zapomněla jsem na svého otce; příbuzenství hlas mi neznám; láskou, krví, přátelstvím mi není duše bližší Troila. Ó svatí bozi, jméno Kressidino buď zrady korunou, když Troila kdy opustí. Čas, násilí a smrt co mohou, ať s tím tělem učiní, však mocný základ, stavba lásky mé

tak utvrzeny jako země střed,
vše k sobě táhnou. – Jdu se vyplakat.

Pandarus. Plač, plač –

Kressida. Vlas lesklý vyrvu si a rozdrásám
tvář opěvanou; štkáním ochraptí
můj zvučný hlas a vzkřikem „Troilus!“
mi pukni srdce. – Nechci z Tróje pryč!
Odejdou.

SCÉNA TŘETÍ

Před domem Pandarovým.

Vystoupí Paris, Troilus, Aeneas, Deifobus, Antenor a Diomedes.

Paris. Je bílé jitro; stanovený čas
pro vydání jí reku řeckému
se rychle blíží. Milý Troile,
jdi, řekni dívce, co jí nastává;
ať pospíší si.

Troilus. Jděte do domu;
já tomu Řeku hned ji přivedu.
i až ji v jeho ruce odevzdám,
mni, že jsou oltářem a Troilus,
tvůj bratr, knězem obětujícím
tam vlastní srdce své.
Odejde.

Paris. Víím, co je láska,
a rád bych, jako želím, pomohl.
Nuž, račte dále, páni.
Odejdou.

SCÉNA ČTVRTÁ

Pokoj v domě Pandarově.

Vystoupí Pandarus a Kressida.

Pandarus. Přec mírni, mírni se.

Kressida. Proč o mírnění se mi mluvíte?

Můj žal je čirý, plný, celistvý
a prudce vše jak jeho příčina.
Jak umírnit jej? Kdyby možno bylo
s mou láskou vyjednávat, ve slabší
a chladnější ji tresti upravit,¹³⁸
tím způsobem bych ztišila svůj žal.
Má láska nezná žádné změny mělké
aniž má žalost při ztrátě tak velké.

Vystoupí Troilus.

Pandarus. Tu je, tu je! – Ach, drazí holoubci!

Kressida. Ó Troile, Troile!

Obejme ho.

Pandarus. Jaká to podívaná na ten párek! Dejte se také obejmout! „Ó srdce“, jak zní ta stará
písnička?¹³⁹

„Ó srdce, těžké srdce,
proč vzdychá jen a puká?“

A on na to:

„Vždyť nemůž zmírnit přátelství
ni slůvko jeho muka.“

Nikdy nebylo opravdovějšího verše. Nic na světě nezhazujeme, neboť se můžeme dožít chvíle, kde i takovou písničku budeme potřebovat. Tak vida, tak vida! Nuž jak, jehňátka?

Troilus. Tak ryze miluji tě, Kressido,
že bozi, na mou lásku hněviví,
jež vroucnější než zbožnost, kterou dýše
ret chladný k jejich božství, mi tě berou.

Kressida. Zdaž bozi mohou závidět?

Pandarus. Tak, tak;
zde je to jasno jako bílý den.

Kressida. A pravda-li, že musím z Tróje pryč?

Troilus. Zlá pravda.

Kressida. Jak, a od Troila též?

Troilus. Z Tróje i od Troila.

Kressida. Je to možné?

Troilus. A hned; – a krutý osud nedá nám
se rozloučiti, drsně odmítá
vše prodlení, rty naše surově
o setkání se šidí, násilně
nám brání sevřít se v náručí
a rdousí naše drahé přísahy
již v samém dechnutí je rodícím.
My, kteří vzdechy tisícerymi
se koupili, teď nuzně musíme
se prodat drsně, krátce s jediným.
Zlovolný čas teď s chvatem zloděje
lup sbírá bohatý, sám neví, co;¹⁴⁰
a tolik sbohemdání, jako hvězd
je na nebi, a každé stvrzeno
svým vlastním přídechem a polibkem,
jen v ledabylé sbohem shrnuje
a jedním hladovícím pocietím
nás odbývá, jenž ztrpčen slanými
a vyhrkujícími slzami.

Aeneas. (*venku*). Jest dívka připravena k odchodu?

Troilus. Slyš, volají tě! Genius¹⁴¹ prý tak
„pojd’!“ volá na ty, po nichž sahá smrt.

(*K Pandarovi*) Ať mají strpení; že vyjde hned.

Pandarus. Kde jsou mé slzy? Pršte a ztište tu vichřici, jinak mi srdce vyvrátí z kořene.
Odejde.

Kressida. A musím k Řekům?

Troilus. Žádné pomoci.

Kressida. Co bědné Kressidě u zbujných Řeků?¹⁴²
Kdy spatříme se opět?

Troilus. Slyš, má drahá,
jen věrna bud'.

Kressida. Já, věrna! – Co to značí?
Jak zlá to domněnka!

Troilus. Ne, musíme
jen vlídně mluvit, neboť rozmluva
nám sbohem dává. Nedím „věrna bud'“,
jak bych se bál o tebe; samu smrt
bych vyzval k boji,¹⁴³ abych dokázal,
že na tvém srdci není poskvrný.
Dím „věrna bud'“ jen k tomu začátkem,
co nyní řeknu: Tedy věrna bud'
a uvidím tě.

Kressida. Ó. pak se nebezpečím vydáváš
tak nespočetným jako hrozivým.
Však budu věrna.

Troilus. A já s nebezpečím
se spřátelím. Nos tento rukávec.¹⁴⁴

Kressida. A ty tu rukavici. Kdy tě spatřím?

Troilus. Já řecké strážce podplatím a budu
co noc tě navštěvovat. Leč bud' věrna.

Kressida. Ó nebe, zas „bud' věrna!“

Troilus. Poslyš, milá,
proč ti to říkám. Řečtí jinoši
jsou plni zdatnosti, jsou ohniví
a slynou všemi dary přírody
i uměním a cvikem rytířským.
Jak novota a půvab osobní
jsou mocny, zbožná jakás žárlivost
– již ctnostným hříchem nazvi, prosím tě –
mne děsí.

Kressida. Ó, ty nemiluješ mne!

Troilus. Ať tedy umru jako zločinec!
V tom neberu tvou věrnost v pochybu,
však cenu svou! Já zpívat neumím
ni bujně tančit, sladit hovor svůj,
hrát bystré hry, což vše jsou krásné dary,
v nichž umělý a obratný je Řek.
leč říkám ti, že v každém z těchto vděků
kdes číhá d'ábel němovýmluvný,
jenž lstivě pokouší. Ty odolej!

Kressida. Ty pochybuješ?

Troilus. Ne; však něco může
se státi, co jsme sami nechtěli,
a někdy sami sobě d'ablem jsme,
když pokoušíme křehkost vlastních sil
a přepneme jich proměnlivou moc.

Aeneas (venku). Nuž, milý princi!

Troilus. Dej mi polibek

a rozlučme se.

Paris (*venku*). Bratře Troile!

Troilus. Pojď, milý bratře, dál a přiveď již

Aeneu sem a toho Řeka též.

Kressida. Můj pane, zda mi věren budete?

Troilus. Kdo, já? Žel, tot' můj hřích, má chyba jest.

Kdež jiní lstivě loví velké jméno,

já velkou pravdou sahám k prostotě;

kdež jiní lstivě mince měděné

si pozlacují, pravdou, přimostí

já svoje nosím holé tak, jak jsou.

O pravdu¹⁴⁵ mou se neboj; vše mé chtění

jest „prost a věren“; jiného v něm není.

Vystoupí Aeneas, Paris, Antenor, Deifobus a Diomedes.

Bud' vítán, Diomede; zde je dívka,

již vyměňujem za Antenora.

Tam u brány ji vydám v ruce tvé

a cestou povím ti, co ona jest.

Bud' vlídný k ní a při mé duši, Řeku,

kdys dostaneš-li se mi pod můj meč,

jen hlesni „Kressida“ a životem

jsi bezpečen jak Priam v Iliu.

Diomedes. Nuž, krásná dívko, uspořila jste

mi díky, které očekává princ.

Ty zářné oči – lící nebesa –

si vyžadují samy šetrnost

a Diomed vás bude paní zvat,

všech vašich rozkazů jsa poslušen.

Troilus. Řeku, to není slušno od tebe,

že hanbíš důtklivost mé prosby k tobě

a sám ji chválíš. Kníže řecký, slyš:

Tak povznesena jest nad chválu tvou,

jak tys být jejím sluhou nehoden.

Dím: šetři ji, už proto, že to dím;

neb svědkem buď mi Pluto strašlivý,

že nebudeš-li, byť i střežil tě

sám obří Achill, podřežu ti krk.

Diomedes. Jen ne tak zhorka, princí Troile,

a dovolte, bych právem svého místa

a poslání měl volné slovo též.

Až budu odtud, učiním, co chci,

a vězte, kníže, pranic na povel.

Svou vlastní cenou bude vážena.

Však jestli vy mi řeknete: Bud' tak,

já, při své duši,¹⁴⁶ řeknu: Nikterak!

Troilus. Již pojďme k bráně. – To tvé vychloubání

tvou hlavu, Diomede, neuchrání.

Tvou ruku, dívko! Cestou vypovíme
si vše, co nutno, než se rozloučíme.

Odejdou Troilus, Kressida a Diomedes. – Polnice.

Paris. Ó, slyšte Hektorovu polnici!

Aeneas. Jak ušlo jitro! Za ospalce mít
a loudavce mne bude králevic,
neb slíbil jsem být v poli dřív než on.

Paris. Toť vina Troilova; pojďme, pojďme
s ním do pole.

Deifobus. Hned připravme se.

Aeneas. A s ženichovou bystrou jarostí
chcem v patách následovat Hektora.

V den dnešní sláva naší Tróje stojí
na jeho rytířství a síle v boji.

Odejdou.

SCÉNA PÁTÁ

Řecký tábor. – Kolbistě.

Vystoupí Ajax ve zbroji, Agamemnon, Achilles, Patroklos, Menelaus, Ulysses, Nestor a jiní.

Agamemnon. Zdes hotov k boji, křepký, rekovný,
čas předbíhaje ručí odvahou.

Své polnici dej k Tróji zazvučet,
Ajante strašlivý, by zděšený
vzduch protknul hlavu borce velkého
a dovichřil¹⁴⁷ ho sem.

Ajax. Zde, trubači,

můj měšec; teď si plíce roztřepi
a rozduj na tříšť nástroj kovový.
Trub, chlape, nadmutými lícemi,
až předčíš naduřený severák;
hrud' napni, z očí vytryskuj ti krev;
jeť volán Hektor!

Polnice.

Ulysses. Žádná polnice
nám neodpovídá.

Achilles. Je teprv časně.

Agamemnon. Zda Diomedes dceru Kalchantovu
tam nepřivádí?

Ulysses. Ano, je to on.

Znám jeho chůzi, nadnáší se tak;
duch ctižádnostný nad zem zvedá jej.

Vystoupí Diomedes a Kressida.

Agamemnon. Je tato dívka Kressida?

Diomedes. Tot' ona.

Agamemnon. Vítejte Řekům, děvo líbezná!

Nestor. Náš vůdce políbením zdraví vás.

Ulysses. V tom pouze jeho vlídnost osobní;
líp, aby všichni políbili ji.

Nestor. Tot' dvorná rada; začnu. – Tolik Nestor.

Achilles. Já, krásko, sejmu zimu s vašich rtů;¹⁴⁸

Achilles vítá vás.

Menelaus. Já líbat kdys měl hezkou příčinu.

Patroklus. To není příčinou, proč líbat teď;

neb takto Paris vpad k vám z ústraní

a takto překazil vám líbání.

Políbí Kressidu.

Ulysses. Ó potupo, již platí z nás tak mnohý!

Ztrácíme hlavy, zlatíce mu rohy.

Patroklus. Za Menelaa dřív, teď za sebe;

Patroklus líbá vás.

Menelaus. Ach, tu to máme!

Patroklus. Paris a já tak vždy jej zastáváme.

Menelaus. Teď, dovolte, mně políbení dáte.

Kressida. Sám dáváte-li, nebo přijímáte?

Patroklus. Běře i dává.

Kressida. Ručím, vámi braný

že polibek je lepší nežli daný.

A proto žádný.

Menelaus. Já přidám; za jeden dám tři, toť víc.

Kressida. Sám jeden jste, tož jeden, nebo nic.

Menelaus. Sám jeden, dívko? – To je každý muž.

Kressida. Ne, Paris ne; jeť nad světlo to denní,

že vy jste sám jen proto, on že není.

Menelaus. Vy vtipkujete.

Kressida. Ne, při lásky bohu!

Ulysses. Váš nehet neublíží jeho rohu.

Smím, krásná dívko, políbit vás já?

Kressida. Vy smíte.

Ulysses. Žádám o to.

Kressida. Poproste.

Ulysses. Při Venuši, chci prosit beze všeho,

až Helena, zas panna, bude jeho.

Kressida. Jsem dlužnicí, až přijde čas, dluh splatím.

Ulysses. Ten nepřijde; a dluh si nechte zatím.

Diomedes. Nuž, dívko, pojďme k otci vašemu.

Odejde Diomedes s Kressidou.

Nestor. Tot' bystroduchá žena.

Ulysses. Fi na ni!

Má řeč v svých očích. na rtech, na lících,

ba nohou mluví; lehkovážný duch

jí každým údem, hnutím prohlédá.

Ó, těchto hladkomluvných nadcházecěk,

jež vítají, než samy vítány,

a rozvírají knihu myšlenek

před každým vilně chtivým čtenářem!

Ó, mějte je za příležitosti

lup špinavý¹⁴⁹ a dcery rozkoše.

Polnice.

Všichni. Polnice trojská!

Agamemnon. Hle, tam přicházejí.

Tuš. – *Vystoupí Hektor ozbrojen, Aeneas, Troilus a jiní trojští s družinou.*

Aeneas. Zdar, řecká knížectva! – Co čeká toho,
jenž zvítězí? – Dle jakých znamení
se vítěz pozná? – Mají rytíři
se utkati do samé krajnosti,
neb skončí souboj heslem nějakým
a polním řádem? – Hektor dá se ptát.

Agamemnon. Jak chtěl by to mít Hektor?

Aeneas. Lhostejnot'
to jemu; uposlechne podmínek.

Achilles. V tom Hektor sám své věci bezpečen,
ač trochu pyšné, podceňující
to k odpůrci.

Aeneas. Ne-li Achilles, kníže,
kdo jiný jste?

Achilles. Ne-li Achilles, nic.

Aeneas. Tedy Achilles; ale vězte přec:

At' v krajní velikosti neb skromnosti
chrabrost a pýcha překonávají
se v Hektorovi; první bezmezná
jest jako vesmír, druhá pouhé nic.
Jej zvažte dobře, a co zdá se pýchou,
je dvornost. Tento Ajax napolo
je krve Hektorovy,¹⁵⁰ z lásky k tomu
půl Hektora dnes doma zůstalo.
Půl srdce, ruky, půl našeho reka,
jde zkoušet zpolo Trójana, zpol Řeka.

Achilles. Boj dívčí¹⁵¹tedy? – Ó, teď chápu vás.

Vrátí se Diomedes.

Agamemnon. Zde Diomedes. Milý rytíři,

Ajanta zastupte. Jak vy s Aeneou
řád boje umluvíte, tak se stane:
buď do krajnosti, nebo výpad jen.
Že soubojníci pokrevní jsou spolu,
již napřed tupnou meče při zápolu.

Ajax a Hektor vejdou na kolbiště.

Ulysses. Již stojí proti sobě.

Agamemnon. Který z Trojských
jen ten, jenž dívá se tak pochmurně?

Ulysses. Toť z Priamových synů nejmladší
a pravý rytíř, ještě nezralý,
však nevyrovnatelný, pevný v slovu,
mluvící činem, řečí nečinný,
nesnadno podrážděn ni utišen,

když tak se stalo, srdcem, rukou volný
a otevřený,¹⁵² neboť dá, co má,
co myslí, řekne, ale dává jen,
když rozvahou je štědrost vedena,
a slovem nectí křivou myšlenku.
Jak Hektor mužný, víc však nebezpečný,
neb Hektor v žáru hněvu ušetří
vše něžné, kdežto v ohni boje on
je mstivější než láska žárlivá.
Má jméno Troilus a druhou čáku
doň kladou, pevnou jako Hektor sám.
Tak dí Aeneas, který juna zná
až do nitra a vylíčil mi tak
jej důvěrně ve velkém Iliu.

Polnice. – Hektor a Ajax bojují.

Agamemnon. Jsou v boji.

Nestor. Nyní, Ajante, se drž!

Troilus. Ty spíš, Hektore; vzbud' se!

Agamemnon. Jeho rány

jsou dobře mířeny. Jen dál, Ajante!

Diomedes. Víc nesmíte!

Polnice ustanou.

Aeneas. Dost prosím, knížata!

Ajax. Já nezahřál se dosud. Znovu v boj!

Diomedes. Jak libo Hektorovi.

Hektor. Tedy dost.

Jsi, kníže, z mého otce sestry syn
a Priamových synů bratranec;
krev společná v krvavém zápasu
se utkati nám brání oběma.
Tak sloučen v tobě Řek a Trójan být,
že řekl bys: „Ta ruka řecká jest
a tahle trojská; svaly nohy té
vše řecké, druhé trojské; matčina
krev proudí lící pravou, v levé zas
krev mého otce“, velemocný Jov
buď svědkem, že bys údu řeckého
mi neodnes, kam nevsekal můj meč
by známku zlého boje našeho;
však spravedlivým bohům přičí se,
by jedna krůpěj krve, kterou máš
od matky své, mé tety posvátné,
mým smrtným mečem byla prolita.
Nuž dej se obejmouti, Ajante.
Při hromovládci, jaré paže máš;
rád Hektor tak jím na se padnout dá.
Buď, bratranče, ti čest!

Ajax. Dík, Hektore!

Jsi příliš ušlechtilý, přímý muž;
já usmrtit tě přišel, bratranče,
a velké cti tvou smrtí dobýti.

Hektor. Sám Neoptolemus,¹⁵³ tak zázračný,
na jehož skvoucí přílbě hlaholem
svým nejzvučnějším volá Slávy hlas:
„Toť on!“, by nemohl se domýšlet,
že ctí se zvýší vzatou z Hektora.

Aeneas. Na obou stranách očekává se,
co dále učiníte.

Hektor. Řeknem to:
Vše končí objetím. – Bud' zdrav, Ajante!

Ajax. V svých prosbách kdybych došel úspěchu
– tak vzácného mi jako málokdy –,
já přál bych si, by slavný bratranec
do našich řeckých stanů zavítal.

Diomedes. Toť přání krále Agamemnona
a velký Achill prahne uvidět
tam beze zbroje reka Hektora.

Hektor. Aeneo, zavolej mi Troila
a oznam tuto schůzi přátelskou
těm z Trojských, kteří na mne čekají.¹⁵⁴
Tvou ruku, bratranče! Jdu k tvému stolu
a pohovořím s vaším rytířstvem.

Ajax. Hle, velký Agamemnon přichází.

Hektor. Ty nejpřednější z nich mi pojmenuj.
Achilla pozná zrak můj bádavý
po bohatýrské, velké postavě.

Agamemnon. Ty velký v zbroji, vítaný jak tomu,
kdo soka takého by rád byl prost.
To pozdravem však není; rozuměj
mi jasněji: co bylo a co bude,
je zasypáno spoustou beztvárnou
a slupinami zapomenutí;
leč v tomto mžiku důvěra a věrnost
všech klamných spádů ryze zbaveny
tě vítají jak čistou zbožností
od srdce k srdci, velký Hektore!

Hektor. Dík, velemocný Agamemnone.

Agamemnon (*k Troilovi*). Ne méně, slavný kníže trojský, vás.

Menelaus. S mým bratrem královským vás vítám též,
vy bohatýrských bratří dvojice.

Hektor. Kdo jest, jemuž jsme dlužni odpověď?

Aeneas. Toť velký Menelaus.

Hektor. Ó můj kníže
při rukavici Martově, můj dík!
Pro tuto neobvyklou přísahu
se nesmějte mi; vaše kdysi choť

až dosud rukavičkou Venuše
se dokládá. Je zdráva, ale pro vás
mi pozdrav nedala.

Menelaus. Ji nejmenujte, pane;
tot' předmět vražedný.

Hektor. Ach, odpusťte;
já zraňuji.

Nestor. Já často, trojský reku,
tě vídal konat dílo osudu,
jaks krutou cestu řeckou mládeží
si razil; vídal jsem, jak Perseu
jsa roven, frygického komoně
jsi rozníceně bodal kupředu
a zhrdal propadlými oběťmi
i vítězstvími. Napřažený meč
jsi nechal jako viset v povětrí
a na padlé mu nedal dopadnout,
takže jsem řekl těm, kdož stáli kol:
„Hle, Jupiter tam život rozdává!“
A vídal jsem tě stanout, oddychat
jak zápasníka olympického,
když řecký kruh tě sevřel kol a kol.
To vídal jsem, však líc tvou, pokrytou
vždy ocelí¹⁵⁵, jsem nikdy nespatriil.
Já tvého děda znal a bil se s ním.
Byl dobrý bojovník, leč při Martu,
nás všech zde vůdci, nebyl jako ty.
Dej od starce se obejmout a vítán
bud', vzácný bohatýre, v našich stanech.

Aeneas. Tot' starý Nestor.

Hektor. Dej se obejmout,
ty starý letopise věhlasný,
jenž dlouho tak šels ruku v ruce s časem.
Ctihodný Nestore, jak v náruč svou
tě svírám rád!

Nestor. A já bych chtěl, mé paže
by mohly s tebou v boji zápolit,
jak zápolí teď s tebou v přátelství.

Hektor. Kéž mohly by!

Nestor. Ha, při tom bílém vousu,
hned zítra chtěl bych s tebou bojovat.
Nuž vítej, vítej! – Býval kdys ten čas!

Ulysses. Mně div, jak může tamto město stát,
když jeho základ jest a pilíř zde.

Hektor. Tvář vaše mi, Ulysse, dobře známa.
Ah, pane, mnohý Řek a Trójan pad,
co s Diomedem jsem vás po prvé
s posláním řeckým viděl v Iliu.

Ulysses. Já tehdy, pane, děl, co nastane,
však dosud na půl cestě věštba má;
neb ony hradby, které směle tak
to město vroubí, věží vrchole,
jež volně celují se s oblaky,
své vlastní nohy musí zulíbat.

Hektor. To nevěřím; tam stojí dosavad
a skromně myslím, že než zhroutí se,
ten každý kámen frygického zdiva
stát bude řecké krve krůpějí.
Leč konec dává všemu korunu
a Čas, ten starý všeho rozhodčí,
to jednou skončí.

Ulysses. Ponechme mu to.
Teď, šlechetný a chrabý Hektore,
mi vítejte a prosím, byste hned
po našem vůdci u mne stoloval
a v stan můj zavítal.

Achilles. Ulysse, v tom
tě¹⁵⁶ předejdu. Teď napás, Hektore,
jsem oči na tobě a prozkoumal
tě přesným pohledem a odměřil
kloub za kloubem.

Hektor. Jest to Achilles?

Achilles. Jsem.

Hektor. Stůj laskavě, prosím tě, abych moh
se na tě podívat.

Achilles. Jen vynahleď
se do sytosti.

Hektor. Ne, jsem hotov již.

Achilles. Tys bral to příliš zkrátka. Po druhé
si tebe prohlednu úd za údem,
jak bych tě kupoval.

Hektor. Jak loveckou
mne knihu pročítáš; leč víc je ve mně,
než rozumíš. Proč ty tvé oči mne
tak hltají?

Achilles. Ó, rcete, nebesa,
v kteréže části jeho těla mám
jej zabít? – Zdali tam, či tam neb tam,
bych místní ráně mohl jméno dát
a průlom označit, jímž Hektorův
duch velký prchnul? Mluvte, nebesa!

Hektor. Žeť svaté bohy by to zlehčilo,
ty hrdý muži, dáti odpověď
na takou otázku.¹⁵⁷ Mluv, myslíš-li
můj život dostati tak žertem jen,
že přesně napřed vypočítáváš,

kde chceš mne na smrt ranit?

Achilles. Ano, tak.

Hektor. Kdybys byl orákul a řek mi to,
já neuvěřím. Od těch dob se střež,
neb nezabiju tebe tam a tam,
však při kovadle,¹⁵⁸ na němž ukula
se přílba Martova, já zabiju
tě všude, na těle kde místečka.
Vy z Řeků nejmoudřejší, odpusťte
mi tuto chloubu; jeho zpupností
mé rty jsou pošetily; ale chci
ta slova svými činy dotvrdit,
sic nikdy...

Ajax. Strýče, nerozčiluj se;
a ty, Achille, nech těch hrozeb být,
než náhoda neb vůle tvá je splní.
Dost Hektora mít můžeš každý den,
jen máš-li chuť; však já se obávám,
že celý řecký voj tě neuprosí,
bys vyrovnal se s ním.

Hektor. Nuž, prosím v poli
dej nám se vidět; bylot' válčení
jen šrůtkami, cos nechal řecké věci.

Achilles. Ty prosíš, Hektore? Hned nazítří
se utkám s tebou hrozný jako smrt;
dnes bud' me přáteli.

Hektor. Tvou ruku na to!

Agamemnon. Teď, řecké panstvo, ke mně do stanu;
tam všichni postolujem; napotom
jak s časem Hektorovým libost vaše
se dohodnou, jej pohostěte zvlášť.
Teď polnice a bubny zněte vírem
na uvítání se s tím bohatýrem.

Polnice a bubny. – Odejdou všichni kromě Troila a Ulyssa.

Troilus. Můj kníže, povězte mi, prosím vás,
kde Kalchas tady mešká v táboře?

Ulysses. U Menelaa, princi Troile;
dnes večer tam s ním hostem Diomed,
jenž na zem ani nebe nehledí,
leč všecken zrak a pozor milostný
jen obrací na sličnou Kressidu.

Troilus. Smím, vzácný kníže, prosit, abyste
až odejdem od Agamemnona,
tam doprovodil mne?

Ulysses. Jsem k službám, princi.
A povězte mi, jaké pověsti
se v Tróji těšila ta Kressida?
Zda měla milence, jenž truchlí pro ni?

Troilus. Ó pane, ti, kdož svými jizvami
se chlubí, zasluhují posměchu. –
Nuž půjdem? – Milována milovala
a milujíc je milována dosud,
však něžnou lásku vždycky hubí osud.
Odejdou.

JEDNÁNÍ PÁTÉ
SCÉNA PRVNÍ

Řecký tábor. – Před stanem Achillovým.
Vystoupí Achilles a Patroklus.

Achilles. Dnes řeckým vínem rozpálím mu krev,
a zítra ji svým mečem ochladím.
Až do vršita pohostíme ho.

Patroklus. Zde je Thersites.

Vystoupí Thersites.

Achilles. Co nového, ty boule závisti,
ty okoralý pecne přírody?

Thersites. Zde psaní pro tebe, ty malbo toho, co se zdáš, a modlo těch, kdož hlupství zbožňují.

Achilles. Odkud, ty odpadku?

Thersites. Z té plné mísy bláznovství,¹⁵⁹ z Tróje.

Patroklus. Kdo střeží teď stany?¹⁶⁰

Thersites. Lékaři a poranění. Vy jistě ne.¹⁶¹

Patroklus. Co na nás dorážíš, ty zlostníku?¹⁶²

Thersites. Prosím tě, chlapče, mlč, z tvých řečí nic nemám. Povídají, žes Achillovo momče.

Patroklus. Momče, ty ničemníku! Co to je?

Thersites. Inu, jeho mužská nevěstka. Vše hnisající jižní¹⁶³ choroby, ujímání, zlomeniny, výtoky, haldy písku v páteři, mdloby, ochrnutí, záněty očí, shnilotiny jaterní, plicní rachoty, vředovité měchýře, suchá lámání, zvánělosti dlaní, nezhojitelné bolesti v kostech a všechny spečené, dědičné svrabý at' zachvátí tak zvrhlé neřesti!

Patroklus. Ty ohavná schráno zloby, co chceš tím zlořečením?

Thersites. Což tobě zlořečím?

Patroklus. Tedy ne, ty rozeschlá bečko; ne, ty zpankartělý, sprostokrevný¹⁶⁴ hafane, – ne!

Thersites. Ne! Co se tedy tak rozčiluješ, ty malicherný, bezcenný chuchvalče hedvábných vláken, ty zelený dykytový ústřížku¹⁶⁵ na bolavé oko, ty střapče od měšce, marnotratníku, ty? – Ó jak ten ubohý svět je mořen takovými jepicemi, takovými mrvičkami přírody!

Patroklus. Pryč, ty žluči!

Thersites. Pěnkavčí vajíčko!

Achilles. Slyš, Patrokle, můj velký úmysl,
že zítra být se budu, zvrácen jest.
Zde psaní od královny Hekuby
a její dcery, krásné lásky mé,
v němž kárají a zavazují mne,
bych dodržel jim přísahaný slib.
Já nezruším ho; padni Řek i sláva,
ať čest mi zůstane, neb ztratím všechnu,
zde velký slib a toho uposlechnu.
Pojď, pojď, Thersite, upravíš mi stan;

dnes celý večer bude hodům přán.

Pojď, Patrokle!

Odejdou Achilles a Patroklos.

Thersites. Z příliš mnoha krve a z příliš mála mozku se ti dva ještě zblázní. Že by se tak stalo z příliš mnoha mozku a z příliš mála krve, je zrovna tak pravděpodobno, jako že ze mne bude lékař bláznů. Potom je tu Agamemnon, tak dost poctivý chlap a milovník koroptviček,¹⁶⁶ ale mozku nemá ani tolik co výpotku v uších. A teď ta trefná přeměna Jupitera, jeho bratr, ten býk, ten praobraz, ten pravzor paroháčů, ten úsporný zouvák pro nohu bratrovu,¹⁶⁷ v co jiného, než co je, by důvtip omastěný zlobou neb zloba zbystřená důvtipem mohly proměnití jej? V osla nebylo by nic, neboť jest osel i vůl; ve vola nebylo by nic, neboť jest vůl i osel. Být psem, mezkem, kočkou, tchořem, ropuchou, ještěrkou, sovou, krahujcem nebo slanečkem bez mlíčí bylo by mi lhostejno; – ale být Menelaem! Vzbouřil bych se proti osudu. Neptejte se, co bych chtěl být, kdybych nebyl Thersitem; byloť by mi jedno býti lazarovou vší, jenom ne Menelaem! – Hola, – duchové a ohně!¹⁶⁸

Vystoupí Hektor, Troilus, Ajax, Agamemnon, Ulysses, Nestor, Menelaus a Diomedes s pochodněmi.

Agamemnon. My zbloudili, my zbloudili.

Ajax. Ne tak,

tam je to, kde ta světla viděti.

Hektor. Činím vám nesnáz.

Ajax. Ne, dost málo ne.

Vystoupí Achilles.

Ulysses. Hle, zde on sám a dál nás povede.

Achilles. Buďte mi vítán, chrabří Hektore,

a vítejte mi všichni, knížata!

Agamemnon. Teď, vzácný princí trojský, dobrou noc!

O vaši stráž se Ajax postará.

Hektor. Dík, dobrou noc řeckému vojevůdci!

Menelaus. Můj princí, dobrou noc.

Hektor. Nuž, dobrou noc

vám také, milý kníže Menelae.

Thersites. Milé pomeje, – jářku, milá žumpo, milá stoko!

Achilles. Všem dobrou noc a pozdrav zároveň¹⁶⁹ těm, kteří pozdrží se.

Agamemnon. Dobrou noc.

Odejdou Agamemnon a Menelaus.

Achilles. Náš starý Nestor zůstal; Diomede,

vy také na hodinu nebo dvě

zde buďte společníkem Hektora.

Diomedes. Mně nelze, pane; důležitá věc

mne volá právě nyní. Dobrou noc

vám, velký Hektore!

Hektor. Nuž, podejte

mi ruku.

Ulysses (*stranou k Troilovi*). Teď za jeho pochodní!

Do Kalchantova stanu jde. – Jdu s vámi.

Troilus. Tot, vzácný kníže, velká pro mne čest.

Hektor. Nuž, dobrou noc!

Odejde Diomedes; Ulysses a Troilus za ním.

Achilles. Teď ke mně do stanu.

Odejdou Achilles, Hektor, Ajax a Nestor.

Thersites. Tenhle Diomed je pořouchlý lotr a nad vše zrádný ničema. Věřím mu tak málo, když se cení, jako hadu, když syčí. Jen hubou mele a naslibuje toho jako zvrhlý lovecký hafan.¹⁷⁰ Ale splní-li něco, hvězdáři z toho předpovídají. Je to znamení, nastanou převraty, slunce bude si dlužiti světlo od měsíce, splní-li Diomed slovo. Zřeknu se raději podívání na Hektora, než abych nestopoval jej. Má prý nějakou trojanskou nevěstku a v stanu Kalchantově¹⁷¹ se prý scházejí. Jdu za ním. Nic než smilstvo! Samí necudní darebové.

Odejde.

SCÉNA DRUHÁ

Tamtéž. – Před stanem Kalchantovým.

Vystoupí Diomedes.

Diomedes. Hej! Jste tam vzhůru? Ozvěte se kdos!

Kalchas *(ve stanu).* Kdo volá?

Diomedes. Diomed. – To Kalchas, myslím.

Kde vaše dcera?

Kalchas. Přichází už k vám.

Vystoupí Troilus a Ulysses v povzdálí; za nimi Thersites.

Ulysses. Ať pochodeň nás neprozradí; stůjte!

Vystoupí Kressida.

Troilus. Jde k němu Kressida!

Diomedes. Jak jest, schovanko?

Kressida. Můj milý strážce, – slůvko poslyšte.

Šeptá mu.

Troilus. Tak důvěrni?

Ulysses. Zazpívá každému
na první pohled.

Thersites. A každý si ji odzpívá od listu, zná-li jen klíč; je zvláště znamenáná.

Diomedes. Zda vzpomeneš?

Kressida. Já nevzpomenout! – Ano.

Diomedes. Nuž, tedy nezapomeň a tvá mysl
s tvým slibem ať se pojí.

Troilus. Čeho že
má nezapomenouti?

Ulysses. Slyšte dál.

Kressida. Můj líbezný a roztomilý Řeku,
dál nevábi mne k pošetilosti.

Thersites. Ničemnost!

Diomedes. Nuž tedy.

Kressida. Poslyš, něco povím ti.

Diomedes. Nech, nech těch řečí, zklamala jsi mne.

Kressida. Věř, nemohu; a co ode mne chceš?

Thersites. Šejdířský kousek, otevřít se tajně.

Diomedes. Cos přísahala, že mi povolíš?

Kressida. V mé přísaze mě nedrž, prosím tě;

chtěj cokoliv, jen to ne, milý Řeku.

Diomedes. Tož, dobrou noc.

Troilus. Drž, trpělivosti!

Ulysses. Jen tiše, Trójane!

Kressida. Ó Diomede –

Diomedes. Ne, dobrou noc; dál bláznem nechci být.

Troilus. A lepší tebe musí!

Kressida. Slyš, jenom ještě slůvko do ucha.

Troilus. Ó, mor a šílenství!

Ulysses. Jste rozčilen,
můj princi; odejděme, prosím vás,
by nepropukla vaše nevole
v hněv hlasitý; jeť místo nebezpečno,
čas vražedný; již pojd'te, prosím vás.

Troilus. Jen prosím, hled'te!

Ulysses. Pojd'te, milý princi,
jste blížek šílenosti; pojd'te, pane.

Troilus. Stůj, prosím tě!

Ulysses. Jste bez sebe; již pojd'te.

Troilus. Ó, pozdrzte se, prosím; při pekle
a mukách pekelných, já nehlesnu.

Diomedes. Tož dobrou noc.

Kressida. Ty v hněvu odcházíš?

Troilus. To rmoutí tě? Ó, věrnost uvadlá!

Ulysses. Ztište se, princi!

Troilus. Při Jupiteru,
chci býti trpělív.

Kressida. Můj ochránce,
můj Řeku!

Diomedes. Nech jen; sbohem, klameš mne.

Kressida. Věř, neklamu; jen vrať se ke mně zas.

Ulysses. Vy třesete se, princi; nepůjdem?
Vy neudržíte se.

Troilus. Tvář mu hladí.

Ulysses. Již pojd'te, pojd'te.

Troilus. Ne, zde zůstanu.
Při Jupiteru, slova neřeknu;
jeť mezi vůlí mou a prchlým činem
stráž trpělivosti. – Jen ještě mžik.

Thersites. Jak ďábel chlípnosti s tučnou zadnicí a bramborovými prsty¹⁷² polechtává ty dva
k sobě! Kyp, smilstvo, kyp!

Diomedes. A potom ano?

Kressida. Ano, opravdu;
sic jinak už mi nikdy neuvěř.

Diomedes. Cos na jistotu dej mi zástavou.

Kressida. Hned přinesu to.

Odejde.

Ulysses. Vy přislíbil jste býti trpělív.

Troilus. Nic nebojte se, pane laskavý,
sám sebe zapru, nechci věděti,
co cítím; tak jsem zcela trpěliv.

Vrátí se Kressida.

Troilus. Tu je ta zástava, hle, hle, hle, hle!¹⁷³

Kressida. Zde, Diomede, mějtež rukávec.

Troilus. Ó krásno, kde tvá věrnost?

Ulysses. Milý princí –

Troilus. Chci býti trpěliv; tak zevně chci!

Kressida. Vy prohlížíte si ten rukávec; –

jen dívejte se dobře. Měl mne rád –

Ó zrádná dívko, – vraťte mi ho zas.

Diomedes. Čí byl?

Kressida. Co na tom, když ho zase mám.

Nazítří večer nechci tebe vidět:

ó Diomede, nechod' ke mně již.

Thersites. Ted' naostřuje se; výborně, brousku!

Diomedes. Já chci to mít!

Kressida. Co? – To zde?

Diomedes. Ano, to.

Kressida. Ó bozi, – krásná, krásná památko!

Tvůj pán ted' leží, myslí v posteli

na tebe, na mne, vzdychá, celuje

mou rukavičku v něžné vzpomínce

jak tebe já. Ne, neberte mi to;

kdo vzal mi to, i srdce mé mi vzal.

Diomedes. Já měl tvé srdce dřív; to zde jde za ním.

Troilus. Já přísahal, že budu trpěliv!

Kressida. To nedostaneš, Diomede, ne;

však dám ti za to něco jiného.

Diomedes. Chci to zde, čí to bylo?

Kressida. Na tom přec

nic nesejde.

Diomedes. Mluv, čí to bylo?

Kressida. Něčí,

jenž víc mne miloval, než ty kdy budeš;

leč nyní měj si to; – zde.

Diomedes. Čí to bylo?

Kressida. Při hvězdném sboru Dianiných děv

a při ní samé, to ti neřeknu.

Diomedes. Hned zítra ponese to na přílbě

a toho zkormoutím, kdo nebude

si troufati se o to přihlásit.

Troilus. A kdybys ďábel byl a na rozích

to nosil, já se o to přihlásím.

Kressida. Vše skončeno – to tam; a přece ne,

své slovo nesplním.

Diomedes. Buď tedy zdráva;

již nikdy Diomedes nebude
ti na posměch.

Kressida. Ne, ne, ty nepůjdeš;
mé každé slovo již tě popudí.

Diomedes. Já nerad sloužím komu za blázna.

Thersites. Já též ne, svědkem Pluto, – ale to,
co tobě protivno, mám nejradši.

Diomedes. Nuž, mám-li přijít? – Kdy?

Kressida. Ano, přijď.
Ó Jupiterě! – Přijď. – Těch duše muk!

Diomedes. Bud' zdráva.

Kressida. Dobrou noc; a prosím tě,
jen přijď.

Odejde Diomedes.

Ó, měj se dobře, Troile!
Mé jedno oko ještě tebe vidí,
však druhé zírá, kam je srdce řídí.
Nás bědných žen, ta vada na nás lpí,
že oka blud i duši oslepí.
Co chyba vede, zbloudí na scestí;
duch, řízen okem, jest pln neřestí.

Odejde.

Thersites. Toť silný důkaz; jenže nedodala:
„Má duše právě nevěstkou se stala.“

Ulysses. Vše ukončeno.

Troilus. Jest.

Ulysses. Nač meškáme?

Troilus. Bych zaznamenal sobě do duše
to každé slovo tady mluvené!
Však povím-li, jak jednali ti dva,
zda nezalhu, když pravdu projevím?
Neb dosud víra kotví v srdci mém
a naděje tak silná, utkvělá,
že očí mých a uší svědectví
se vzpírá, jak by tato ústrojí
jen klamala a byla stvořena
jen k pomluvě. – Byla tu Kressida?

Ulysses. Neumím volat duchy, Trójane.

Troilus. Zde nebyla, toť jisto.

Ulysses. Jistě, byla.

Troilus. V mém „nebyla“ přec není šílenství?

Ulysses. Též ne v mém „byla“. – Právě odešla.

Troilus. Ne, nevěř tomu kvůli ženskosti!

Co naše matky? – Nedej za právo
těm tvrdým karačům, již nemajíce
co zlehčovat, o celém pohlaví
dle Kressidy jen soudí; raději
si myslí, že tu ona nebyla.

Ulysses. Co učinila, princi, aby se
to mohlo našich matek dotknouti?

Troilus. Nic, jestliže tu ona nebyla.

Thersites. Chce vlastní oči obalamutit?

Troilus. Že ona? – Ne, toť Diomedova
jest Kressida. – A má-li krása duši,
to není ona; z duše jde-li slib
a slib-li posvátností, svatost-li
je bohů blažeností, jestliže
je pravda v jednotnosti osoby,
to není ona. Ó, řeč šílená,
jež svědčí si a vyvrací se zas!
Té obojetné přesvědčivosti,
kde můž se rozum bouřit bez zkázy
a zkáza rozumu vše důvody
brát bez vzpoury. – Toť Kressida a není!
V mé duši začíná tak divný boj,
že nerozdílná věc se dělí šíře
než zem a nebesa a prostorná
ta trhlina přec místa nedává,
by jeden bod tam vniknul, jemný tak
jak Arachnino¹⁷⁴ vlákno stočené.
Tak silny jako brány Plutovy
jsou důkazy, že Kressida jest mou
a se mnou spjata poutem nebeským.
Tak silny jako sama nebesa
jsou důkazy, že nebeské to pouto
se svezlo, uvolnilo, rozpadlo
a jiným, pěti prsty vázaným
že uzlem zlomky její věrnosti,
odpadky lásky, žmolky, paběrky
a zbytky ohlodané oddanosti
teď poutány jsou k Diomedovi.

Ulysses. Můž vzácný Troilus jen zpola tak
být rozčilen, jak mluví jeho hněv?

Troilus. Tak jest; a písmenami se to zví
tak rudými jak srdce Martovo,
když rozpáleno bylo Venuší.
Žeť nikdy nemiloval mladý muž
s tak věčnou, skalopevnou vroucností.
Slyš, Řeku! Kressidu jak miluji,
tak nenáviděný mi Diomed.
Můj rukávec mít bude na přílbě,
a kdyby Vulkán býval ukoval
ji sám, můj meč se do ní zahryže.
Sloup strašlivý, jež plavci zovou smršť,
všemocným sluncem v horu zhutněný,
víc třeskem neohluší Neptuna,

když zhroulí se, jak meč můj vztyčený
dopadne na leb Diomedovu.

Thersites. On polechtá ho za tu vilnou krev.

Troilus. Ó Kressido! Ó zrádná Kressido,
tak zrádná, zrádná! Všechny nepravdy
ať stanou při tvém jménu střísněném
a budou zdát se slavný.

Ulysses. Ztište se;
ta rozjitřenost uší volá sem.

Vystoupí Aeneas.

Aeneas. Již celou hodinu vás hledám, princi.

Hektor se zbrojí v Tróji; Ajax čeká,
by se strážil vás domů provodil.

Troilus. Jdu s vámi. – Dvorný kníže, buďte zdrav!

Buď sbohem, zrádná! – Drž se, Diomede,
a na hlavě měj tvrz, až boj nás svede!

Ulysses. Až k trojským branám doprovodím vás.

Troilus. Můj srdcelomný dík!

Odejdou Troilus, Aeneas a Ulysses.

Thersites. Kéž bych jen potkal toho lotra Diomeda! Jako havran bych zakrákal a hlásil neštěstí,
hlásil neštěstí. Patroklos mi dá, co budu chtít, povím-li mu o té nevěstce. Papoušek neudělá
více za mandli než on za ochotnou souložnici. Smilstvo, smilstvo, jen válka a smilstvo, nic
jiného není teď v běhu. Horoucí d'ábel je vezmi!

Odejde.

SCÉNA TŘETÍ

Trója. – Před palácem Priamovým.

Vystoupí Hektor s Andromachou.

Andromache. Kdy v nevlídné tak míře byl můj choť,
že od výstrahy ucho odvracel?

Ach, odzbroj, odzbroj se; dnes nebojuj.

Hektor. Chceš, abych tvrdým byl; jdi do domu.

Při věkožíznych bozích, půjdu dnes!

Andromache. Sen zlověstný jsem měla na dnešek.

Hektor. Ni slova již.

Vystoupí Cassandra.

Kassandra. Kde jest můj bratr Hektor?

Andromache. Zde, sestro, ozbrojen, krev na mysli.

K mým prosbám hlasným, velkým připoj se
a na kolena před ním. Snila jsem
o vřavě krvavé a celá noc
jen směsí byla mátoh vražedných.

Kassandra. To splní se.

Hektor. Ať zazní polnice!

Kassandra. Jen, probůh, ani hlesu k útoku,
můj milý bratře.

Hektor. Pravím, odejdi;
já přísahal a bozi slyšeli.

Kassandra. Ne, k náhlým, pošetilým přísahám
jsou bozi hluší; dary střísněné
to jsou a více nenáviděné
než poskvrněná játra obětní.

Andromache. Ó, dej si říci; neměj za svato
tím ubližovat, že jsi spravedliv.
Tak zrovna, chcem-li mnoho rozdávat,
by správně bylo páchat krádeže
a loupit kvůli milosrdenství.

Kassandra. Jen účel slibu síly dodává;
slib daný ke každému účelu
nás nevíže. Zbroj odlož, Hektore!

Hektor. Již umlkněte, pravím. Moje čest
se staví navzdor bouři osudu.
Drah život každému; leč pravý muž
cti váží sobě víc než života.

Vystoupí Troilus.

Jak, jinochu, chceš také do boje?

Andromache. Kassandro, jdi, ať otec přijde radit.

Odejde Kassandra.

Hektor. Ne, mladý Troile, svou odlož zbroj;
dnes bojovný mne opanoval duch.
Nech svaly růsti, až se otuží,
a šrámů války ještě nezkoušej.
Zbroj odlož, chrabrá hochu, Hektor stojí
dnes za tebe i za sebe i Tróji.

Troilus. Máš, bratře, v sobě slitovnosti hřích,
jenž sluší lépe lvu než člověku.

Hektor. Hřích, milý bratře? – Pokárej mne zaň.

Troilus. Když často padá obklíčený Řek
již před svistem a větrem tvého meče,
ty díš, by vstal a žil.

Hektor. Toť rytířské.

Troilus. To bláznovské, bůh svědkem, Hektore.

Hektor. Jak, jak!

Troilus. Pro lásku bohů, ponechme
ten poustevnický soucit matkám svým!
A máme-li svůj krunýř připjatý,
msta jedová ať osedlá náš meč,
jej v kruté dílo ženouc ostruhou
a od lítosti uzdou strhujíc.

Hektor. Fi, toť je divošské.

Troilus. Toť válka, bratře.

Hektor. Já nechci, abys dnes šel do boje.

Troilus. Kdo zdrží mne? – Ni osud, poslušnost,
ni ruka Martova, byť kynula
mi mečem¹⁷⁵ ohnivým, bych ucouvnuł.
Sám Priam, na kolenou Hekuba,

proud slzi kdyby zatopil jim oči,
ba, ty můj bratře, kdyby tasený
tvůj meč mi bránil, nezadržíš mne,
jen mojí zkázou.

Vystoupí Cassandra s Priamem.

Kassandra. Ó, zdrž ho, Priame, a pevně drž;
je berla tvá, a ztratíš-li ji, ty
jaks opřen o ni, Trója o tebe,
vše zhrouť se.

Priamus. Ne, nechod', Hektore;
tvá žena měla sny a matka tvá
zlá vidění; Cassandra předzvídá;
já sám jak prorok v náhlém vytržení
ti pravím, že ten den jest osudný;
a tedy zůstaň.

Hektor. V poli jest Aeneas
a já se mnohým Řekům zavázal
ctí rekovnou, že se jim postavím
dnešního rána.

Priamus. Tak; leč nepůjdeš.

Hektor. Slib neporuším; úcty synovské
že dbal jsem, víte; protož, drahý pane,
mi nedejte být úctě na úkor
a dovolte mi, s vaším souhlasem
a vůlí, abych to směl podniknout,
v čem bráníte mi, velký Priame.

Kassandra. Ó, nesvol, Priame!

Andromache. Ne, drahý otče!

Hektor. Andromacho, již na tebe se horším;
při lásce, již máš ke mně, odejdi.

Odejde Andromache.

Troilus. To děvče pošetilé, zasněné
a pověřivé smýšlí vše ta zla.

Kassandra. Ó, sbohem buď, můj drahý Hektore!

Ó, viz, jak umíráš, jak oči tvé
se obracejí v sloup, jak rány tvé
z tak mnohých krvácejí otvorů!
Slyš Tróje kvil a nářek Hekubin
a lkání nešťastné Andromachy!
Viz omráčení, děs a zoufání
jak šašky šílené se sbíhati
a křičet: Hektor, Hektor mrtev jest!
Ó Hektore!

Troilus. Pryč, pryč!

Kassandra. Buď zdrav, – však tiše, – zřím tě naposledy!

Ty klameš se a Trója padá tedy!

Odejde.

Hektor. Můj otče, ustrnuls tím výkřikem;

jdi, povzbud' lid; nám za slávou je spěti
a večer budem o ní vyprávěti.

Priamus. Bud' zdrav; ať bozi tebe ochrání!

Odejdou různými stranami Priamus a Hektor. – Hluk bitevní.

Troilus. Jsou v boji. Dáš mi, Diomedě, věz,
můj rukávec, neb ruku ztratím dnes!

Vystoupí Pandarus.

Pandarus. Poslyšte, princí, poslyšte!

Troilus. Nu co?

Pandarus. Zde je psaní od té ubohé dívčiny.

Troilus. Dej sem.

Pandarus. Prokletá záducha mne trápí, prokletá, lotrovská záducha a ztřeštěný osud toho
děvčete; tu to, tu ono, takže už co nevidět bude se mnou konec. Kromě toho mám zápal v
očích a takové bolesti v kostech, že si to nemohu vysvětlit než učarováním. Co píše?

Troilus. Jen slova, slova, srdečného nic;
jeť zcela jiné její smýšlení.¹⁷⁶

Roztrhá psaní.

Jdi, vítr do větru, tam toč se, měň;
mou lásku ještě krmí slovy, lžemi,
a jinému se vzdává skutky všemi.

Odejdou různými stranami.

SCÉNA ČTVRTÁ

Bojiště mezi Trójí a řeckým táborem.

Hluk bitevní. – Vypady a ústupy. – Vystoupí Thersites.

Thersites. Teď mlátí do sebe; jdu se na to podívat. Ten licoměrný, ohavný dareba Diomed
připjal si na přílbu rukávec toho mizerného zamilovaného, bláznovského trojského kloučka.
Rád bych je viděl dostati se do sebe; – aby tak ten mladý trojský osel zbouchnutý do nevěstky
hnal toho řeckého laskavičného lotra i s rukávem na žmach zbouchaného¹⁷⁷ k té pokrytecké
vilné běhně! Na druhé straně politikářství těch úkladných, přísahajících ničemů – toho
vyčpělého, starého, od myší ožraného, suchého sýra Nestora a toho lišáka Ulyssa nestojí za
fatku! Poštvoou mi mudrácky toho pankartského hafana Ajanta proti tomu zrovna tak zvrhlému
psu Achillovi a teď je hafan Ajax zpupnější než hafan Achilles a nechce dnes do pole, takže se
Řekové začínají hlásit k barbarství a politikářství upadá v špatnou pověst. Tíše! Zde se ženou,
ten rukáv i ten druhý.

Vystoupí Diomedes a Troilus.

Troilus. Stůj, neutíkej! Kdybys do Stygu
se vrhnul, přeplaval bych za tebou.

Diomedes. Ty ústup mylně zovíš útekem;
já neprchám, jen souboj vítaný¹⁷⁸
mne od velkého množství odlákal.

Dbej sebe!

Thersites. Braň svou souložnici, Řeku! Hr na toho Trójana za tvou nevěstku! Jde o rukáv, jde
o rukáv!

Odejdou Troilus a Diomedes bojujíce. –

Vystoupí Hektor.

Hektor. Kdo, Řeku, jsi? – Hodens-li s Hektorem se bít? Jsi urozen a máš-li čest?

Thersites. Ne, ne, jsem ničema, mizerný, nadávavý chlap, zmíry špinavý lotr...

Hektor. Věřím ti. Buď živ.

Odejde.

Thersites. Bohudíky, žes mi věřil, ale mor zlom ti vaz za to, žes mne tak poděsil. Kam se poděli ti holkářští darebové? Myslím, že jeden druhého spolknul. To bych se nasmál tomu zázraku; ale do jisté míry smilstvo samo sebe požirá. Najdu si je.

Odejde.

SCÉNA PÁTÁ

Jinde na bojišti.

Vystoupí Diomedes a Sluha.

Diomedes. Jdi, sluho, odveď Troilova koně¹⁷⁹

a dej to krásné zvíře Kressidě.

Mou úctu vyříd' její sličnosti,

rci, že jsem ztrestal milce trojského

a její osvědčený rytíř jsem.

Sluha. Jdu, pane můj.

Odejde.

Vystoupí Agamemnon.

Agamemnon. Zas v boj, zas v boj! Divoký Polydamas

sklál Menona; bastard Margarelon

Dorea jal a stojí jako kolos,

svým kopím mávaje nad trupy králů

Epistrofa a Cedia. Polyxenes je zabit,

Amfimachus a Thoas na smrt zraněn,

Patroklos jat neb sklán a Palamedes

má těžké rány; hrozný Lučištník¹⁸⁰

nám děsí vojsko; spěšme, Diomedede,

jim na pomoc, sic všichni zahynem.

Vystoupí Nestor.

Nestor. Do stanu Achillova odneš

mrtvého Patrokla a pro stud již

ať hlemýždí se Ajax ozbrojí!

Jest na bojišti tisíc Hektorů.

Ted' na svém koni Galathe¹⁸¹ se bije,

až práce nemá; tam jest na nohou

a tam zas před ním prchají či mrou

jak shluky ryb před žravou velrybou.

Zas jinde Řeci stéblům podobni

pro jeho ostří zralí padají

jak žatva sekáčovou pod kosou.

Zde, tam a všude nechává a běře

a jeho choutce zdatnost slouží tak,

že vykoná, co chce, a koná tolik,

že nemožností zdá se skutečnost.

Vystoupí Ulysses.

Ulysses. Ó vzmužte, vzmužte se zas, knížata,

neb velký Achill zbrojí se a pláče,

mstou hoří, klne. Patroklovy rány

mu pobouřily rozespalou krev
i jeho zmrzačení Myrmidoni
jak bez ruk, nosů, zbití, zhmoždění
se hnou k němu, Hektor! křičíce.
Těž Ajax ztratil přítele a z úst
mu pění se; je ve zbroji a řve
po Troilovi, který vykonal
dnes dílo šílené a příšerné
a v spoustu vrhal se a uvolnil
se vždy s tak bezstarostným úsilím
a s nenásilnou obezřetností,
jako by štěstí přes vši troufalost
mu všechno vyhrávati dávalo.

Vystoupí Ajax.

Ajax. Hoj, Troile, ty sketo Troile!
Odejde.

Diomedes. Hle, tam, tam.

Nestor. Tak, zas táhnem pospolu!
Vystoupí Achilles.

Achilles. Kde je ten Hektor? Pojď a ukaž tvář,
ty chlapců rdousiči,¹⁸² zkus, co to jest
Achilla potkat rozhněvaného.
Hektor! Kde Hektor? – Chci jen Hektora!
Odejde.

SCÉNA ŠESTÁ

Jinde na bojišti.

Vystoupí Ajax.

Ajax. Ty sketo, Troile, přec ukaž se!

Vystoupí Diomedes.

Diomedes. Troile, volám, kde je Troilus?

Ajax. Co chceš?

Diomedes. Jej ztrestat.

Ajax. Kdybych vůdcem byl,
spíš místo své bych tobě přenechal
než tento úkol. Slyš mne, Troile!

Vystoupí Troilus.

Troilus. Ó zrádce Diomede, obrat' přec
tu klamnou tvář a zaplat' životem,
co za mého mi koně dluhuješ!

Diomedes. Ha, jsi to ty?

Ajax. Já sám se utkám s ním; stůj, Diomede!

Diomedes. Je kořist má; jen civět nebudu!

Troilus. Jen pojd'te oba, lhaví Řekové,
a oba střeďte se!

Odejdou bojujíce.

Vystoupí Hektor.

Hektor. To Troilus? – Ó statně bojuješ,

můj bratře nejmladší!

Vystoupí Achilles.

Achilles. Teď jsem tě dopad; střež se, Hektore!

Hektor. Dřív oddechni si, chceš-li.

Achilles. Pohrdám

tvou rytířskostí, hrdý Trójane!
Bud' šťasten, že si boji odvykla
má zbraň. Můj poklid lenivý teď vhod
ti přichází, však záhy o mně zviš.
Až dotud hledej štěstí své.

Odejde.

Hektor. Bud' zdrav!

Já nečekal tě, jinak býval bych
se křepčej k boji měl.

Vystoupí Troilus.

Nu, jak, můj bratře?

Troilus. Ajax Aeneu zajal; má mu zůstat?

Při plamenu těch nebes nádherných,
jej nepodrží! Budu zajat též,
neb vyprostím ho. Osude, ty slyš,
mně jedno, byť bych dnes měl padnout již.

Odejde.

Vystoupí Řek v skvostném brnění.

Hektor. Stůj, Řeku, stůj, jsi kořist výborná!

Ty nechceš? – Mně se líbí tvoje zbroj,
já natepám a roznýtuji ji,
až bude má. Stůj, zvíře ty, ne muži!
Ty prcháš mi? Však ulovím tvou kůži.

Odejdou.

SCÉNA SEDMÁ

Jinde na bojišti.

Vystoupí Achilles s Myrmidony.

Achilles. Sem všichni ke mně, moji Myrmidoni,

a slyšte. Za mnou, kam se obrátím;
ni jeden tes a šetřete svých sil!
Až najdu krvavého Hektora,
kol svými kopími jej obkličte
a konejte svou práci divoče!
Jen za mnou, kam mé oko upřeno;
dnes Hektorovi umřít souzeno.

Odejdou.

Vystoupí Menelaus a Paris bojující; potom Thersites.

Thersites. Paroháč a ten, kdo mu parohy nasadil, jsou v sobě. Hereš, býku; hereš, pse! Do něj,
Paride, do něj, ty jeden z dvou samců jedné vrabčice!¹⁸³ Býk je ve výhodě; střež se jeho rohů!

Odejdou Paris a Menelaus.

Vystoupí Margarelon.

Margarelon. Stůj, otroku, a bojuj!

Thersites. Kdo jsi ty?

Margarelon. Levoboček Priamův.

Thersites. Jsem také pankart; mám pankarty rád; jsem pankart rodem, pankart vychováním, pankart duchem, pankart statečností, ve všem zvrhlý. Medvěd nepokouše medvěda; proč by měl pankart pankarta? Měj se na pozoru; ten zápas byl by pro nás neblahý. Bojuje-li syn nevěstky za nevěstku, vyzývá soud nebes. Měj se dobře, pankarte.

Odejde.

Margarelon. Ďábel tě vezmi, sketo!

Odejde.

SCÉNA OSMÁ

Jinde na bojišti.

Vystoupí Hektor.

Hektor. Prohnilý dřeni, zevně krásný tak,

tvé zdobné brnění tě život stálo.

Ted' denní práce má je skončena.

Již oddechnu si; meči, pro dnes dosti

měls vraždění a krve do sytosti.

Sejme přílbu a pověsí štít za sebe.

Vystoupí Achilles s Myrmidony.

Achilles. Hle, Hektore, jak slunce zapadá,

jak v patách dýše mu noc ohyzdná!

Až do tmy schýlí sluneční se štít

a skončí den, též Hektor přestal žít.

Hektor. Z té netěž výhody – jsem bezbranný.

Achilles. Jen skolte ho; toť muž můj hledaný!

Hektor klesne.

Tak padne Ilion i trojské valy!

Zde leží vaše srdce, kosti, svaly.

Vpřed, Myrmidoni, – křičte v šíř i v dál:

„Pad Hektor mohutný; jej Achill sklál!“

Polnice k ústupu.

Slyš, z řecké strany výzva k ústupu.

Myrmidon. Tak rovněž znějí trojské polnice.

Achilles. Noc kryje zemi dračí perutí

a dělí vojska jako rozhodčí.

Můj zpola sytý meč, jenž víc by rád,

tím pěkným soustem spokojen, jde spat.

Zatkne meč do pochvy.

Ke chvostu koně přivažte ten trup;

kol trojských hradeb vláčet chci svůj lup.

Odejdou. – Polnice k ústupu.

SCÉNA DEVÁTÁ

Jinde na bojišti.

Vystoupí Agamemnon, Ajax, Menelaus, Nestor, Diomedes a jiní na pochodu. – Pokřik v dálce.

Agamemnon. Ó slyšte, slyšte, jaký je to křik?

Nestor. Ať bubny ztichnou.

Pokřik: Achilles, Achilles! Hektor pad! Achilles!

Diomedes. Křik jest, že Hektor sklán a od Achilla.

Ajax. Snad tomu tak; však nač ten chlubný shon?

Byl' velký Hektor dobrý tak jak on.

Agamemnon. A nyní tiše pochodem zas vpřed;

ať Achill v stanu navštíví nás hned.

Smrt Hektorova božstvy-li nám přána,

je Trója naše, válka dokonána.

Odejdou pochodem.

SCÉNA DESÁTÁ

Jinde na bojišti.

Vystoupí Aeneas, Paris, Antenor a Deifobus.

Aeneas. Stůjte, jsme dosud pány bojiště;

necouvne domů; strávíme tu noc.

Vystoupí Troilus.

Troilus. Hektor je zabit!

Všichni. Hektor! – Bohové!

Troilus. Je mrtev; vrah na koňském ohonu
jej nectným polem vláčí hanebně.

Ó mrač se, nebe, rychle splň svůj hněv!

Na trůnech svých se Tróji vysmějte,¹⁸⁴

ó bozi; – milosrdně ukraťte

nám útrapy a neprodlužujte

náš jistý zmar!

Aeneas. Běřete odvahu

celému vojsku.

Troilus. Nechápete mne.

Nic o útěku, strachu nemluvím,

leč také smrti čelit troufám si,

všem hrozbám, jimiž lidé, bohové

své hrůzy halí. Hektor odešel!

Kdo Priamu to řekne, Hekubě?

Ať ten, kdo chce slout sýčkem na věky,

jde Tróji říci: Hektor mrtev jest.

Tou krátkou zvěstí Priam zkamení,

z děv, žen se stanou studně, Nioby,

a chladné sochy z junů; celá Trója

se vyděsí. – Leč táhněte jen domů;

Hektor je mrtev! – Co lze přidat k tomu?

Však postůjte. – Vy stany ohavné,

jež na frygické pláni hrdě tak

se tyčíte, ať slunce povstane,

jak časně troufá si, já skrze vás

kříž křížem protáhnu; a vytáhlý

ty sketo, žádný prostor pozemský

nás neoddělí v naší nenávisti.

Štvát budu tě jak hříšné svědomí,

jež tvoří skřety jako šílenství.¹⁸⁵
Teď ztište se a volně k Tróji dál;
doufání v pomstu kryje nitra žal.¹⁸⁶

Odejdou Aeneas a Trójané. – Jak odchází Troilus, vystoupí Pandarus.

Pandarus. Slyšte, slyšte mne!

Troilus. Pryč, svodníku! Žij v hanbě a tvé jméno
buď na vše věky nectí provázeno!

Odejde.

Pandarus. Pěkná medicína pro mé bolící kosti! Ó světe, světe, světe, tak pohrdá se s ubohým pomahačem. Ó zrádci a kuplíři, jak horlivě vám práci dávají a jak zle vás odměňují! Proč je naše snaha tak vítaná a my ve svém díle tak zoškliveni? Jakým veršem na to, jaký příklad pro to? – Hled'me:

Jak vesel bzučí čmelák na souvrati,
dřív než svůj med a žahadlo své ztratí!

A jak jen přijde o zbrojený hrot,
je po medu a konec sladkých not.

Milí obchodníci s masem, dejte si tohle napsat na čalouny:

Kdo tady z vás to jako Pandar dělá,
zpol slepé oči vyplač si proň zcela;
a nelze-li, vzdychejte z hlubokosti,
když pro mne ne, pro bolící mé kosti.

Bratři a sestry v tržbě s lidským zbožím,
as za měsíc neb dva svou závěť složím.

Psal bych ji hned, leč snad by někde smělá
tu husa¹⁸⁷ z mého krámu zasyčela.

Jdu do potidla, bolesti snad ztratím;
své neduhy vám odkazují zatím.

Odejde.